

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет здоров'я людини

Кафедра педагогіки, журналістики та міжкультурних комунікацій

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

за спеціальністю 015.39 (Професійна освіта. Цифрові технології)
галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

на тему: АНАТОМІЯ ОСОБИСТІСНОГО ІМІДЖУ ПЕДАГОГА:
ЦИФРОВИЙ КОНТЕНТ

Виконав:	студент групи	<u>ПОЦТ-24зм</u>	
	<u>Артеменко В. М.</u>		
	(прізвище та ініціали)		(підпис)
Керівник:	<u>к.ек.н., проф. Коротєєва А. В.</u>		
	(науковий ступінь, вчене звання,		(підпис)
	прізвище та ініціали)		
Завідувач			
кафедри:	<u>д.філ.н., проф. Барна Н. В.</u>		
	(науковий ступінь, вчене звання,		(підпис)
	прізвище та ініціали)		
Рецензент:			
	(науковий ступінь, вчене звання,		(підпис)
	прізвище та ініціали)		

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНОГО ІМІДЖУ ПЕДАГОГА.....	9
1.1. Сутність та структура особистісного іміджу педагога.....	9
1.2. Психолого-педагогічні детермінанти формування позитивного іміджу	18
1.3. Цифровий контент як інструмент самопрезентації особистісного іміджу педагога.....	26
1.4. Зарубіжний досвід формування особистісного іміджу педагога та використання цифрового контенту в контексті міжнародних освітніх практик.....	35
Висновки до розділу 1	45
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНОГО ІМІДЖУ ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ ЦИФРОВОГО КОНТЕНТУ	47
2.1. Діагностика рівня сформованості особистісного іміджу педагогів	47
2.2. Використання цифрового контенту у формуванні позитивного іміджу	58
2.3. Аналіз ефективності педагогічних умов розвитку особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі	65
Висновки до розділу 2	75
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	91

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна освітня парадигма передбачає формування нового типу педагога – фахівця, здатного ефективно реалізовувати професійні функції в умовах цифрової трансформації суспільства. Одним із визначальних чинників його професійного становлення є особистісний імідж педагога, який відображає не лише зовнішню привабливість і культуру поведінки, а й систему цінностей, педагогічну позицію, професійну етику, рівень комунікативної, інформаційної та емоційно-етичної компетентності.

В умовах поширення цифрових технологій особистісний імідж педагога формується не тільки в реальному освітньому середовищі, а й у цифровому просторі, де педагог взаємодіє з учнями, колегами, батьками, громадськістю через власний контент. Цифровий контент педагога – це сучасна форма його самопрезентації, що охоплює освітні блоги, відеоматеріали, публікації, інтерактивні платформи, сторінки в соціальних мережах. Саме тому дослідження анатомії (структури, компонентів і закономірностей функціонування) особистісного іміджу педагога набуває особливої актуальності, адже цифровий контент стає потужним інструментом його побудови, підтримки та розвитку.

Наукові дослідження (І. Бех, Н. Волкова, Г. Шевченко, Т. Антоненко, О. Вознюк, Н. Морзе, Л. Локшина, С. Литвинова, О. Овчарук) свідчать, що імідж педагога є важливим чинником професійного успіху, підвищення довіри до закладу освіти та формування позитивної громадської думки про освіту загалом. Проте проблема педагогічних умов формування саме особистісного іміджу педагога в контексті цифрового контенту залишається недостатньо дослідженою.

Таким чином, актуальність теми зумовлена потребою:

- осмислення структури (анатомії) особистісного іміджу педагога в сучасних умовах;

- розвитку цифрової культури педагогів як складової їхнього особистісного іміджу;
- науково-методичного забезпечення процесу формування позитивного особистісного іміджу засобами цифрового контенту.

Ступінь наукової розробленості проблеми. Питання професійного іміджу педагога розкриті у працях І. Беха, Н. Волкової, В. Сластьоніна, О. Вознюка, Г. Шевченко, В. Бондаря. Проблеми цифрової компетентності й медіакультури розглядали Н. Морзе, О. Спірін, С. Литвинова, Л. Карташова, О. Овчарук. Однак взаємозв'язок між особистісним іміджем педагога та створенням цифрового контенту, який відображає його цінності, професіоналізм і педагогічну етику, залишається малодослідженим у теорії та практиці педагогічної науки.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити педагогічні умови розвитку особистісного іміджу педагога засобами цифрового контенту.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що розвиток особистісного іміджу педагога буде ефективним, якщо:

1. здійснюватиметься цілеспрямований педагогічний вплив на формування ціннісних орієнтацій, комунікативної культури та медіаграмотності педагога;
2. впроваджено систему педагогічних умов, яка передбачає поєднання традиційних форм самопрезентації та цифрового контенту;
3. створено освітнє середовище, у якому педагог має можливість розвивати власний особистісний імідж засобами творчої самореалізації та рефлексії у цифровому просторі.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан наукової розробленості проблеми формування особистісного іміджу педагога.
2. Розкрити сутність, структуру та зміст поняття «особистісний імідж педагога».

3. Визначити роль цифрового контенту у процесі формування позитивного іміджу педагога.
4. Розробити педагогічні умови розвитку особистісного іміджу засобами цифрового контенту.
5. Провести педагогічний експеримент з перевірки ефективності запропонованої системи.

Об'єкт дослідження – процес формування особистісного іміджу педагога.

Предмет дослідження – педагогічні умови розвитку особистісного іміджу педагога засобами цифрового контенту.

База та вибірка дослідження. Експериментальне дослідження проводилося на базі Київського професійного ліцею транспорту, який є провідним закладом професійної (професійно-технічної) освіти міста Києва. Ліцей відзначається високим рівнем організації освітнього процесу, сучасною матеріально-технічною базою, активним упровадженням цифрових технологій у навчальну діяльність та орієнтацією педагогічного колективу на інноваційні підходи в освіті.

У дослідженні взяли участь 32 педагогічних працівників із загальної кількості близько 50 осіб. До вибірки увійшли викладачі загальноосвітніх і професійно-технічних дисциплін, майстри виробничого навчання, методисти та адміністративно-педагогічні працівники. Респонденти мають педагогічний стаж від 3 до 25 років, що забезпечило репрезентативність вибірки та дало змогу дослідити особливості формування особистісного іміджу педагогів із різним рівнем професійного досвіду й цифрової компетентності.

Другою базою дослідження виступили здобувачі вищої освіти Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, які навчаються за педагогічними та гуманітарними спеціальностями. У дослідженні взяли участь 34 студенти, що дозволило здійснити порівняльний аналіз рівнів сформованості компонентів особистісного іміджу педагогів-практиків і майбутніх фахівців освітньої сфери.

Поєднання двох баз – педагогічних працівників професійного ліцею та студентів університету – забезпечило комплексність, репрезентативність і достовірність отриманих результатів. Такий підхід дозволив всебічно дослідити анатомію особистісного іміджу педагога, визначити роль цифрового контенту в його формуванні та обґрунтувати педагогічні умови розвитку особистісного іміджу в умовах цифрової трансформації освіти.

Використані методики дослідження:

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс методів:

До теоретичних методів віднесено аналіз, синтез, узагальнення, систематизацію та моделювання для уточнення сутності, структури й компонентного складу особистісного іміджу педагога в умовах цифрової трансформації освіти.

У межах емпіричного етапу застосовано такі методики:

- Анкета «Ставлення педагога до власного іміджу» (модифікація за Н. Волковою), яка дала змогу визначити рівень усвідомлення педагогами значущості власного особистісного іміджу та готовності до його розвитку.
- Опитувальник «Професійне самопредставлення педагога через цифровий контент», спрямований на виявлення особливостей використання педагогами й майбутніми вчителями цифрового контенту як засобу самопрезентації та формування позитивного професійного іміджу.
- Тест «Рівень цифрової компетентності педагога» (за Н. Морзе, адаптована версія), що дозволив оцінити рівень володіння сучасними цифровими інструментами, необхідними для створення якісного педагогічного контенту.
- Авторська методика «Оцінювання рівня сформованості особистісного іміджу педагога», розроблена на основі чотирьох критеріїв (когнітивного, комунікативного, емоційно-ціннісного, технологічного), яка забезпечує комплексний підхід до визначення рівня сформованості особистісного іміджу педагогів у цифровому середовищі.

До методів педагогічного експерименту віднесено констатувальний і формувальний етапи, спрямовані на перевірку ефективності запропонованих педагогічних умов розвитку особистісного іміджу педагога засобами цифрового контенту.

Методи статистичної обробки (кількісний і якісний аналіз, визначення середніх показників, порівняльний аналіз, ранжування) застосовано для інтерпретації результатів діагностики серед двох вибірок респондентів – педагогічних працівників ліцею та здобувачів вищої освіти університету.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- уточнено сутність поняття «особистісний імідж педагога» як інтегративної характеристики, що відображає взаємозв'язок професійної, комунікативної та цифрової культур у сучасному освітньому середовищі;
- теоретично обґрунтовано педагогічні чинники розвитку особистісного іміджу педагога в умовах цифровізації освіти;
- визначено критерії, показники та рівні сформованості особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі;
- дістали подальшого розвитку наукові підходи до формування іміджу педагога з урахуванням використання цифрових інструментів і медіаконтенту.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання теоретичних положень, узагальнених висновків і результатів дослідження у практиці педагогічної діяльності з метою формування та розвитку особистісного іміджу педагога в умовах цифровізації освіти.

Матеріали роботи можуть бути використані в системі післядипломної освіти педагогічних працівників, у процесі підвищення кваліфікації, а також у діяльності педагогічних колективів для підвищення рівня цифрової культури, самопрезентації та професійної комунікації в цифровому середовищі.

Окремі положення дослідження доцільно застосовувати у викладанні навчальних дисциплін «Професійна культура педагога», «Медіаосвіта», «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті».

Магістерська робота складатиметься зі вступу, двох розділів з висновками до кожного, загальних висновків, списку використаних джерел (91 позиція) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 100 сторінок друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНОГО ІМІДЖУ ПЕДАГОГА

1.1. Сутність та структура особистісного іміджу педагога

У сучасній педагогічній науці поняття особистісного іміджу педагога розглядається як комплексне інтегральне утворення, що відображає професійно значущі риси особистості, стиль педагогічної взаємодії, особливості комунікації, моральні орієнтири та соціально-психологічні характеристики вчителя. Науковці зазначають, що імідж людини формується на основі поєднання її індивідуальних якостей, соціальних ролей і очікувань оточення, а також результатів діяльності, що породжують цілісне уявлення про особистість [4, с. 18]. У педагогічній сфері це визначення набуває особливої ваги, оскільки вчитель виступає передусім як носій соціально значущої ролі – провідника знань, цінностей, норм, культурних традицій і моделей поведінки.

З огляду на специфіку професійних функцій, імідж педагога розглядається не лише як зовнішній образ, а як поєднання внутрішніх характеристик (цінностей, переконань, професійних компетентностей) та їх зовнішніх проявів (манери поведінки, стиль спілкування, комунікативні стратегії, вербальні та невербальні засоби). У педагогічній взаємодії імідж стає одним із ключових чинників професійної успішності, оскільки визначає рівень довіри з боку учнів і батьків, ступінь відкритості класу до сприймання освітнього матеріалу, ефективність впливів учителя та педагогічну результативність загалом [21, с. 33].

Наукові праці Б. Ананьєва, Л. Балабанової, О. Бодальова та інших дослідників підкреслюють соціально-психологічну природу іміджу, який формується на перетині суб'єктивних властивостей і зовнішніх очікувань соціального середовища. У випадку педагогічної діяльності це середовище включає не лише учнівський колектив, а й батьківську спільноту, педагогів,

адміністрацію, а нині – ще й широке онлайн-оточення, що суттєво посилює вимоги до формування професійного образу педагога [55, с. 64]. У цьому контексті імідж педагога розглядається як багатовимірний конструкт, який складається з інтелектуальних, емоційних, аксіологічних, поведінкових та репутаційних елементів.

Сутність особистісного іміджу педагога полягає у формуванні стійкого позитивного професійного образу, здатного забезпечувати ефективну комунікацію, взаємодію та педагогічний вплив. Це враження, яке складається в учнів і соціального оточення не випадково, а внаслідок професійної діяльності, педагогічної культури, поведінкових стратегій та особистісних якостей вчителя. Науковці підкреслюють, що імідж – це не «маска» та не штучно створений образ, а гармонійне співвідношення внутрішніх якостей і зовнішніх форм їх прояву [63, с. 51].

До ключових ознак сформованого іміджу педагога належать:

- цілісність образу;
- стабільність професійних проявів;
- емоційно-позитивне сприймання педагогом учнів і членів колективу;
- відповідність між словами, намірами та діями;
- здатність до саморефлексії та педагогічної самоідентифікації;
- відповідність професійним стандартам, етичним нормам та соціальним очікуванням [72, с. 44].

У психологічному аспекті імідж педагога відіграє роль інструмента впливу, що підсилює педагогічну майстерність і сприяє ефективному управлінню освітніми процесами. У соціальному – він формує репутацію вчителя та забезпечує авторитетне становище в колективі. В особистісному – сприяє професійному самоствердженню, саморозвитку і професійній рефлексії.

Нижче подано узагальнену схему, яка ілюструє ключові фактори, що беруть участь у формуванні професійного образу вчителя (рис. 1.1).

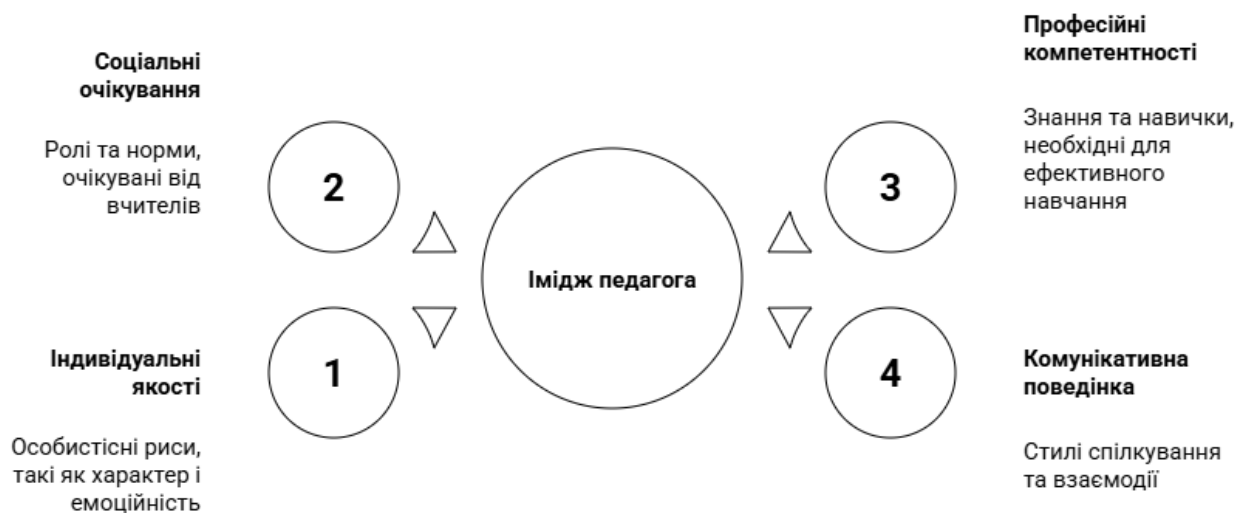

Рис. 1.1. Ключові чинники формування особистісного іміджу педагога [4; 21; 55]

У педагогічній науці структуру іміджу вчителя тлумачать як систему взаємопов'язаних компонентів, кожен з яких визначає окремі аспекти професійного образу. Аналіз робіт І. Варнавської [8], А. Гребенюк [13], В. Ісаченко [25], Х. Калагурка [27] дозволяє виділити щонайменше сім ключових структурних блоків іміджу педагога. Узагальнення цих підходів наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Структура особистісного іміджу педагога

Компонент	Основний зміст	Функціональне значення
Мотиваційно-ціннісний	Цінності, переконання, професійна мотивація	Формує авторитет і довіру
Інтелектуально-професійний	Знання, педагогічні вміння, методична майстерність	Забезпечує якість навчання
Комунікативно-поведінковий	Стиль спілкування, культура мовлення, невербальна комунікація	Впливає на атмосферу та ефективність взаємодії
Емоційно-вольовий	Самоконтроль, стресостійкість, емоційна регуляція	Забезпечує конструктивність педагогічної діяльності
Репрезентативно-візуальний	Зовнішній вигляд, манери, культура поведінки	Формує перше враження та позитивний образ
Етичний	Дотримання професійної	Підсилює професійну

	етики, доброчесність	репутацію
Цифровий імідж	Присутність у соцмережах, онлайн-комунікація	Визначає образ учителя у цифровому середовищі

Примітка: укладено на основі [24; 55; 63; 72]

Узагальнення наукових підходів свідчить, що імідж педагога є динамічним феноменом, який формується у взаємодії багатьох чинників і постійно зазнає змін відповідно до соціальних вимог, педагогічних тенденцій і технологічних трансформацій. Кожен зі структурних компонентів, виділених дослідниками, виконує власну функцію, але лише їхня інтеграція забезпечує формування цілісного професійного образу. Так, мотиваційно-ціннісний компонент закладає фундамент внутрішньої налаштованості педагога на професійну діяльність, визначає його світогляд, педагогічну позицію, рівень відповідальності та готовність до реалізації гуманістичної місії освіти. Дослідження акцентують на тому, що педагог з високим рівнем внутрішньої мотивації та сформованими професійними цінностями демонструє більш стійкий позитивний імідж, який сприймається учнями як природний і достовірний [63, с. 53].

Інтелектуально-професійний компонент є центральним у структурі іміджу, оскільки відображає професійну компетентність учителя, його здатність ефективно організовувати навчальний процес, використовувати сучасні методики, технології, інноваційні засоби навчання. Сучасна педагогіка розглядає професійну компетентність як інтегративну якість, що охоплює знання, уміння, навички, педагогічну інтуїцію й творчість [55, с. 66]. Якщо вчитель демонструє високий рівень методичної культури, упевнене володіння навчальним матеріалом і здатність адаптувати складний зміст до потреб учнів, це безпосередньо зміцнює його професійний імідж і підвищує рівень довіри.

Комунікативно-поведінковий компонент є настільки ж важливим, як і професійний. Адже формування іміджу педагога відбувається переважною мірою в процесі безпосередньої взаємодії з учнями та батьками. Дослідники

наголошують, що стиль педагогічного спілкування, культура мовлення, вміння слухати, підтримувати конструктивний діалог, використовувати емпатію й педагогічну підтримку формують базове емоційне враження про вчителя [24, с. 128]. Невербальна комунікація – міміка, жести, постава, інтонація – також має вагомий вплив, оскільки, за психологічними даними, понад 60 % інформації люди сприймають саме на невербальному рівні [21, с. 35]. Таким чином, комунікативний образ учителя стає одним з головних каналів формування іміджу.

Важливою складовою є емоційно-вольовий компонент, який забезпечує здатність педагога до саморегуляції, стресостійкості, урівноваженості та конструктивної поведінки у складних педагогічних ситуаціях. У контексті шкільної взаємодії це має особливе значення, оскільки емоційний стан вчителя безпосередньо впливає на психологічний клімат у класі, на ефективність навчального процесу, а також на сприймання учнями навчального матеріалу [72, с. 46]. Вчитель із розвиненою емоційною саморегуляцією здатний зберігати педагогічну рівновагу, уникати конфліктних ситуацій, підтримувати емоційно безпечне навчальне середовище, що сприяє зміцненню його позитивного іміджу.

Репрезентативно-візуальний компонент, хоча й здається зовнішнім, має значний вплив на формування першого враження, яке, за даними психологічних досліджень, закладається протягом перших 20–30 секунд комунікації [16, с. 19]. До цього компоненту належать акуратність зовнішнього вигляду, доречність одягу, охайність, манери, професійна постава, загальна культура поведінки. У шкільному середовищі педагога часто розглядають як зразок соціально прийнятної поведінки, тому зовнішній вигляд і манери стають частиною педагогічної репрезентації. Дослідники підкреслюють, що зовнішній образ педагога повинен відповідати його ролі, підкреслювати професійність, але не відволікати учнів від навчального процесу [9, с. 84].

В умовах цифрової трансформації освіти особливої актуальності набуває цифровий імідж педагога. Він формується через активність у соціальних мережах, поведінку у віртуальному просторі, якість онлайн-комунікацій, цифрову грамотність і репутацію в інтернет-середовищі. Нині значна частина навчального процесу відбувається онлайн – у віртуальних класах, на освітніх платформах, у соціальних мережах, на форумах. Це зумовлює появу поняття «електронної репутації педагога», під якою розуміють цифровий слід учителя, доступний для учнів, батьків, колег і ширшої спільноти [55, с. 67]. Такий слід формується через публікації, фото, коментарі, цифровий контент, педагогічні матеріали, онлайн-курси, участь у вебінарах і професійних спільнотах. Невідповідна поведінка в мережі може негативно вплинути на професійний імідж, тоді як грамотна й етична цифрова діяльність зміцнює довіру й підсилює професійну репутацію.

З огляду на системність структури іміджу, доцільним є порівняння традиційних уявлень про роль учителя та сучасних вимог до його професійного образу. Це дозволяє розкрити зміни, що відбулися під впливом цифровізації, гуманізації освіти та розвитку особистісно орієнтованих педагогічних підходів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Порівняння традиційного та сучасного образу педагога

Параметр	Традиційний образ учителя	Сучасний образ учителя
Роль	Джерело знань, контролер	Ментор, фасилітатор, тьютор
Комунікація	Авторитарна, одностороння	Діалогічна, партнерська
Педагогічний стиль	Орієнтація на дисципліну	Орієнтація на розвиток і взаємодію
Викладання	Переважно репродуктивне	Активне, інтерактивне, компетентнісне
Засоби впливу	Формальні вимоги та правила	Мотивація, підтримка, емоційна компетентність
Цифрова присутність	Відсутня або мінімальна	Обов'язкова, структурована, професійна

Імідж	Статичний, формальний	Динамічний, відкритий	багатовимірний,
-------	--------------------------	--------------------------	-----------------

Примітка: укладено на основі [21; 55; 63]

З огляду на сучасні умови, імідж педагога формується як у реальній комунікації, так і в цифровій взаємодії, що вимагає від учителя не лише традиційної професійної компетентності, а й медіаграмотності, критичного мислення, здатності працювати з онлайн-ресурсами. Це приводить до необхідності розширення структури іміджу за рахунок цифрових і медіа-компетентностей, які нині стали невід'ємною складовою професійного портрету педагога.

Важливим аспектом формування особистісного іміджу педагога є його здатність до саморозвитку, саморефлексії та самокорекції. У педагогічній діяльності ці процеси мають особливе значення, оскільки учитель постійно взаємодіє з різними категоріями учнів, стикається з новими викликами, змінними соціальними та освітніми умовами. Дослідники наголошують, що вміння педагога аналізувати результати власної роботи, рефлексувати щодо стилю спілкування, педагогічних методів, особливостей взаємодії з учнями є одним із визначальних чинників його професійного іміджу [59, с. 41]. Висока рефлексивність сприяє формуванню адаптивного, гнучкого та відповідального професійного образу, який сприймається учнями як сучасний і прогресивний.

Психологічні особливості педагога також мають великий вплив на формування іміджу. До найважливіших серед них належать емпатія, толерантність, врівноваженість, доброзичливість, комунікабельність, здатність до педагогічної підтримки. Учитель, який демонструє чуйність, відкритість до діалогу та доброзичливе ставлення, створює сприятливе навчальне середовище, що позитивно позначається на рівні довіри та емоційного комфорту учнів [41, с. 119]. Навпаки, жорсткий, емоційно холодний або надмірно авторитарний стиль спілкування може формувати

негативне враження, even if the teacher is highly competent professionally. Саме тому психологічна культура педагога виступає невід'ємною частиною його особистісного іміджу.

Ще одним важливим елементом структури іміджу є педагогічна етика – система моральних норм, що регулюють професійну поведінку вчителя. Етичні вимоги охоплюють повагу до особистості учня, дотримання педагогічного такту, конфіденційності, справедливості, недискримінаційності, відповідальності за освітні результати. Недотримання етичних норм суттєво підриває педагогічний імідж і може призвести до втрати довіри з боку учнів та батьків [60, с. 158]. У сучасних умовах особлива увага приділяється етиці цифрової комунікації, оскільки непрофесійні висловлювання у соціальних мережах, порушення приватності або некоректне використання цифрових інструментів також впливають на формування електронної репутації вчителя.

Суттєвим чинником є й соціокультурний контекст, у якому працює педагог. Різні навчальні заклади мають різні традиції, норми, корпоративну культуру, у межах якої формується професійний імідж учителя. Крім того, суспільні очікування щодо ролі педагога змінюються залежно від етапу розвитку освіти. Якщо раніше вчителя сприймали передусім як авторитетного носія знань, то сьогодні головним стає його здатність сприяти розвитку учня, бути провідником у формуванні компетентностей, працювати на основі партнерства та педагогічної підтримки [75, с. 229]. Така зміна соціальної ролі вчителя вимагає від нього високих комунікативних, цифрових, управлінських та особистісних компетентностей, які також формують сучасний імідж.

Для узагальнення описаних компонентів доцільно представити структурну модель особистісного іміджу педагога, що поєднує внутрішні психологічні якості, професійні компетентності, соціально-поведінкові характеристики та цифрову активність (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Структурна модель особистісного іміджу педагога [4; 21; 55; 63]

Усі компоненти моделі пов'язані між собою та утворюють цілісну систему, у якій зміни в одному елементі неминуче впливають на інші.

Завершуючи характеристику сутності та структури іміджу педагога, слід підкреслити, що сучасний імідж є багатовимірним, інтегрованим явищем, що поєднує різні аспекти особистісної й професійної діяльності вчителя. Він не зводиться лише до зовнішнього вигляду або способу комунікації, а відображає глибоку внутрішню культуру, професійну компетентність, ціннісні орієнтації та здатність педагога відповідати викликам сучасності. Умови цифровізації, інтеграції України до європейського освітнього простору та зростання ролі нових педагогічних технологій зумовлюють необхідність оновлення підходів до розуміння іміджу педагога, підсилюючи значення цифрових, комунікативних і соціально-психологічних компетентностей як ключових елементів сучасного професійного образу.

1.2. Психолого-педагогічні детермінанти формування позитивного іміджу

Формування позитивного іміджу педагога є складним, багаторівневим процесом, який визначається сукупністю психолого-педагогічних чинників. Ці детермінанти охоплюють внутрішні особистісні якості вчителя, його професійні компетентності, характер педагогічної взаємодії, стиль комунікації, соціальне середовище, особливості педагогічної майстерності та здатність до саморозвитку. У контексті сучасної освіти, орієнтованої на компетентнісний підхід, партнерські моделі взаємодії та цифровізацію, роль таких детермінант суттєво зростає, адже саме вони забезпечують формування довіри, професійної авторитетності й ефективної взаємодії між учителем і здобувачами освіти [19, с. 631].

Науковці наголошують, що імідж педагога формується в результаті взаємодії особистісних характеристик та педагогічних умінь, які проявляються у конкретній професійній діяльності [60, с. 158]. Важливо підкреслити, що педагог не просто демонструє перед учнями набір професійних навичок – він фактично створює певний образ, через який учні, батьки та колеги оцінюють його компетентність, етичність, людяність та здатність організовувати освітній процес. Тому психолого-педагогічні детермінанти виступають фундаментом цього образу, оскільки вони визначають стиль педагогічної поведінки, рівень педагогічної культури, характер комунікацій та загальне враження від учителя.

Серед ключових чинників, які визначають позитивний імідж педагога, дослідники виділяють такі групи:

1. психологічні особливості;
2. комунікативно-поведінкові характеристики;
3. професійно-педагогічні компетентності;
4. емоційно-вольові якості;
5. культура педагогічної взаємодії;
6. етичні норми професії;

7. соціально-психологічні очікування учнів та їхніх батьків.

Ці групи чинників взаємодіють і формують цілісну структуру детермінант позитивного іміджу педагога, що представлено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Психолого-педагогічні детермінанти формування позитивного іміджу педагога

Група детермінант	Основні характеристики	Прояви у професійній діяльності
Психологічні	Емпатія, доброзичливість, емоційна стабільність, толерантність	Підтримка учнів, прийняття різноманітності, психологічна гнучкість
Комунікативні	Культура мовлення, чіткість пояснення, педагогічний такт	Створення довірливого середовища, ефективна взаємодія з батьками
Педагогічні	Методична компетентність, інноваційність, майстерність	Висока якість уроків, використання сучасних технологій
Емоційно-вольові	Стресостійкість, саморегуляція, рефлексія	Конструктивне реагування на складні ситуації, стабільність стилю роботи
Етичні	Педагогічна етика, відповідальність, справедливість	Об'єктивність оцінювання, дотримання норм професії
Соціально-психологічні	Очікування суспільства, клімат у закладі освіти	Здатність відповідати ролі сучасного вчителя, робота в команді

Примітка: укладено на основі [4; 41; 55; 60]

Позитивний імідж педагога починає формуватися з його базових особистісних характеристик. Важливою серед них є емпатія – здатність розуміти емоційний стан учнів і адекватно реагувати на нього. Вчитель, який демонструє емпатійність, сприймається як доброзичливий, уважний та зацікавлений у розвитку кожного учня, що суттєво впливає на позитивне ставлення до нього [12, с. 104]. Іншим значущим чинником є рівень емоційної стабільності: педагог має бути здатним контролювати власні емоції, діяти врівноважено навіть у стресових ситуаціях, зберігати

педагогічний такт і спокій. Це зменшує конфліктність, сприяє створенню безпечного освітнього середовища та посилює довіру з боку учнів.

Поряд із психологічними характеристиками визначальними є комунікативні детермінанти – культура мовлення, здатність до активного слухання, вміння вести конструктивний діалог, чітко формулювати думки та пояснювати навчальний матеріал. Комунікативна компетентність розглядається сучасними дослідниками як один із ключових чинників професійного успіху та позитивного іміджу педагога [41, с. 116]. Ефективна комунікація дозволяє вчителю не лише подати навчальний матеріал, а й сформувати партнерську взаємодію, забезпечити доброзичливу атмосферу та мотивувати учнів до активної участі в освітньому процесі (рис. 1.3).

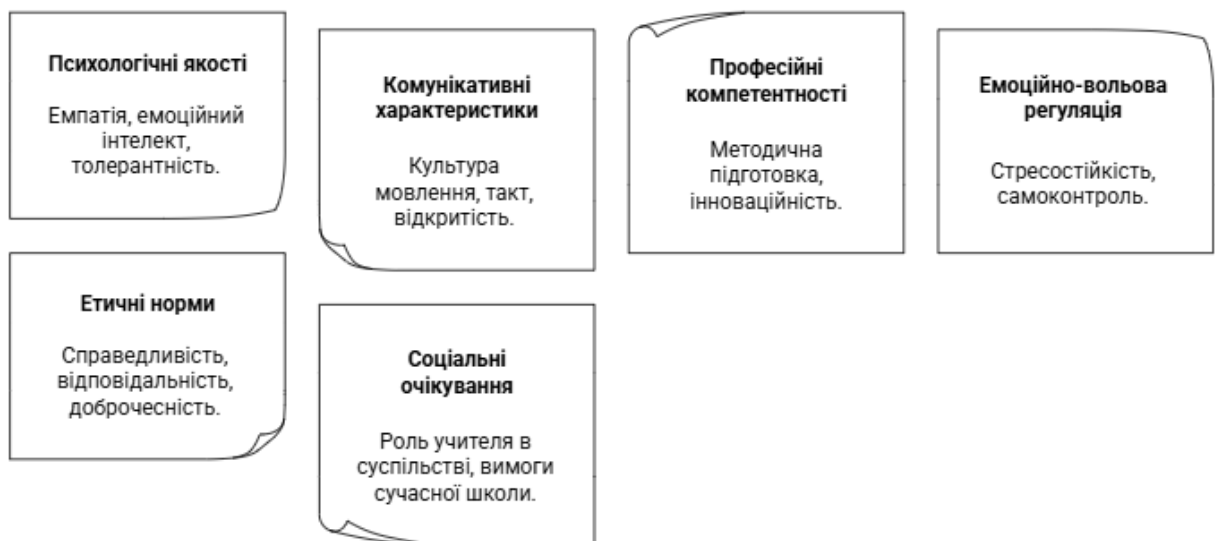

Рис. 1.3. Психолого-педагогічні чинники формування позитивного іміджу педагога [19; 55; 60]

Професійна компетентність учителя посідає в структурі детермінант особливе місце. Вона охоплює знання предмета, методичні вміння, навички організації освітнього процесу, володіння сучасними технологіями навчання. Дослідники підкреслюють, що імідж педагога значною мірою залежить від того, наскільки якісно він може організувати навчальний процес і забезпечити високий рівень навчальних досягнень учнів [7, с. 91]. Професійна некомпетентність, навпаки, призводить до зниження довіри та

формування негативних оцінок серед учнів і їхніх батьків, навіть якщо інші характеристики вчителя є позитивними.

Важливо зазначити, що рівень розвитку професійно-педагогічних компетентностей учителя безпосередньо впливає на сприйняття його іміджу як серед здобувачів освіти, так і в професійному середовищі. Компетентний учитель здатний гнучко адаптувати навчальний процес до потреб учнів, використовувати сучасні методи, дидактичні інструменти, цифрові засоби, а також формувати навчальну мотивацію. Саме професійна майстерність часто стає основою довіри учнів і батьків, оскільки вона проявляється у конкретних результатах навчання, стабільності освітніх досягнень і якісній організації пізнавальної діяльності [59, с. 137]. Таким чином, професійна компетентність є ключовим критерієм позитивного іміджу, навіть якщо інші характеристики потребують розвитку.

Емоційно-вольові якості педагога становлять окрему групу детермінант, які визначають його здатність до ефективного управління власними емоціями, подолання стресу, підтримання конструктивного стилю взаємодії. Сучасний учитель працює в умовах високої емоційної напруженості, взаємодіє з учнями, батьками, адміністрацією, тому емоційна стійкість і саморегуляція є невід'ємними характеристиками професійної діяльності [83, с. 704]. Учитель, який демонструє врівноваженість, здатність до самоконтролю, вміння зберігати педагогічний такт у складних ситуаціях, формує позитивне враження та підсилює власний професійний авторитет.

Одним із критично важливих чинників позитивного іміджу є етичність педагогічної діяльності. Етика педагога визначає норми поведінки, прийнятні в освітньому середовищі, регулює взаємодію з учнями, колегами, батьками та суспільством загалом. Педагогічна етика охоплює дотримання доброчесності, конфіденційності, справедливості, неприпустимість дискримінації, об'єктивність оцінювання та повагу до особистості кожного здобувача освіти [62, с. 93]. Учитель, який неухильно дотримується

професійних норм, формує позитивний імідж відповідальної та моральної особистості, що значно підсилює його репутацію.

Значний вплив на формування іміджу має культура педагогічної взаємодії, що проявляється у використанні педагогічного такту, демократичного стилю спілкування, здатності створювати атмосферу підтримки та співпраці. Педагогічна взаємодія визначає стиль стосунків між учителем і учнями, які можуть бути партнерськими, суб'єкт-суб'єктними чи, навпаки, авторитарними. Емпіричні дані свідчать, що педагоги з демократичним стилем взаємодії суттєво частіше отримують позитивні оцінки свого іміджу, оскільки сприяють високому рівню довіри, поваги та мотивації до навчання [12, с. 106]. Авторитарна взаємодія, навіть за умов високої професійної компетентності, нерідко формує негативні враження, оскільки учні сприймають її як психологічний тиск.

Соціально-психологічні очікування учнів, батьків та суспільства загалом визначають зовнішні детермінанти формування іміджу педагога. У сучасному інформаційному суспільстві роль учителя виходить далеко за межі передавання знань. Від педагога очікують соціальної відповідальності, здатності працювати з інформацією, володіння цифровими навичками, високої культури комунікації та професійної адаптивності. Соціальні очікування формують певний «еталон» сучасного вчителя, і відповідність цьому еталону значною мірою визначає характер його професійного іміджу [21].

Особистісний імідж вчителя значною мірою залежить і від цифрових чинників – якості його онлайн-комунікації, поведінки в соціальних мережах, уміння використовувати цифрові середовища для професійної взаємодії та навчання. Сучасні здобувачі освіти сприймають онлайн-комунікацію як природний канал взаємодії, тому цифрова репутація педагога стає складовою його іміджу поряд із традиційними характеристиками [63, с. 100]. Некоректні висловлювання в соціальних мережах, публікації, що суперечать педагогічній етиці, або неякісна цифрова комунікація здатні негативно

позначатися на загальному сприйнятті вчителя навіть більше, ніж помилки в офлайн-взаємодії.

У процесі формування позитивного іміджу важливу роль відіграють психологічні механізми сприйняття та атрибуції. Учні та батьки оцінюють педагога не лише за результатами його роботи, а й за зовнішніми ознаками: манерою говорити, невербальними сигналами, стилем поведінки. Перші враження відіграють особливу роль: вони формуються протягом перших хвилин взаємодії й можуть визначати подальше сприйняття педагога протягом тривалого часу [12, с. 105]. Позитивне перше враження посилює довіру, підвищує готовність учнів до співпраці та сприяє формуванню стійкої позитивної установки щодо педагога.

Важливо підкреслити, що позитивний імідж педагога не формується автоматично. Це результат систематичної професійної діяльності, цілеспрямованого розвитку компетентностей, вдосконалення педагогічної комунікації, етичної відповідальності та саморефлексії. Дослідники відзначають, що вчителі з високим рівнем рефлексивних умінь здатні ефективно аналізувати власну діяльність, визначати проблемні зони, працювати над удосконаленням професійного образу та досягати значно вищого рівня педагогічної взаємодії [83, с. 706].

Узагальнюючи психолого-педагогічні чинники, важливо підкреслити, що вони функціонують у взаємозв'язку та не можуть розглядатися окремо. Професійна компетентність впливає на самооцінку та емоційну стійкість вчителя; психологічні якості визначають характер комунікації; етичні норми формують стиль поведінки; цифрові навички забезпечують ефективність сучасних форматів взаємодії. Таким чином, позитивний імідж педагога виникає як результат інтеграції різних груп детермінант та їхньої взаємодії у професійній діяльності.

У формуванні позитивного іміджу важливу роль відіграє педагогічна майстерність, яка інтегрує особистісні, професійні й комунікативні характеристики вчителя. Педагогічна майстерність виявляється не лише у

вмінні якісно викладати навчальний матеріал, а й у здатності мотивувати учнів, підтримувати їхню пізнавальну активність, формувати атмосферу довіри та взаємоповаги. Науковці підкреслюють, що педагогічна майстерність є однією з центральних складових позитивного іміджу, оскільки вона визначає якість взаємодії вчителя з учнями та результативність навчального процесу [59, с. 141]. Від учителя з високим рівнем педагогічної майстерності очікують професійної гнучкості, творчого підходу до викладання, здатності до вирішення педагогічних ситуацій та ефективного управління навчальною діяльністю.

Діяльнісний аспект професійної поведінки педагога є ще одним важливим детермінантом його іміджу. Учитель, який активно використовує сучасні методи навчання, застосовує інтерактивні та цифрові технології, адаптує навчальні матеріали відповідно до потреб учнів, формує образ прогресивного, компетентного та мотивованого фахівця [37]. Навпаки, пасивний стиль викладання, відсутність інновацій, небажання змінювати підходи до навчання створюють негативний імідж, навіть якщо загальна професійна підготовка вчителя є достатньою. Тому діяльнісний компонент педагогічної праці виступає вагомим критерієм оцінювання іміджу з боку здобувачів освіти.

Особливої ваги в структурі детермінант іміджу набуває комунікативна культура педагога, що охоплює не лише вербальні та невербальні засоби взаємодії, а й уміння організовувати педагогічний діалог, вести конструктивну дискусію, забезпечувати зворотний зв'язок та коректно реагувати на педагогічні труднощі. Комунікативна культура формує атмосферу довіри, розуміння та взаємоповаги між учителем і учнями, що є важливим для позитивного емоційного клімату класу та ефективності навчального процесу [41, с. 119].

У сучасних умовах цифрової трансформації освіти до психолого-педагогічних детермінант іміджу додається ще й цифрова культура педагога. Цифрова культура охоплює вміння коректно й професійно використовувати

інформаційно-комунікаційні технології, цифрові освітні платформи, онлайн-інструменти взаємодії, а також дотримуватися етичних норм у цифровому середовищі [71]. Зростання ролі дистанційного та змішаного навчання продемонструвало, що цифрова компетентність є не просто додатковою характеристикою, а необхідною вимогою до сучасного педагога. Дослідження свідчать, що вчителі з високим рівнем цифрової культури отримують значно вищі оцінки професійного іміджу, оскільки сприймаються як сучасні, мобільні, інноваційні та здатні забезпечити якісний освітній процес у будь-яких умовах [43, с. 125].

На формування іміджу впливають і соціально-комунікативні умови роботи вчителя – зокрема, особливості колективу, стиль управління закладом, педагогічна підтримка з боку адміністрації, наявність можливостей для професійного розвитку. Педагоги, які працюють у сприятливому психологічному середовищі, частіше демонструють упевненість у своїй діяльності, готовність до інновацій, високий рівень відкритості та мотивації, що позитивно позначається на їхньому професійному іміджі [23, с. 221]. Натомість несприятливий колективний клімат, конфліктні ситуації, психологічний тиск або недостатня підтримка з боку керівництва можуть формувати негативні враження, навіть якщо вчитель має високі особистісні та професійні характеристики.

Значущим чинником формування позитивного іміджу є також культура самопрезентації педагога. Самопрезентація визначає, як учитель позиціонує себе у взаємодії з учнями, колегами, батьками, у публічних та цифрових просторах. Правильна самопрезентація дозволяє педагогу створити образ компетентного, упевненого, відкритого та професійного фахівця. Дослідники зазначають, що в умовах цифрового суспільства самопрезентація охоплює як офлайн-, так і онлайн-простір, що значно розширює межі педагогічного іміджу [52, с. 80]. Соціальні мережі, професійні освітні платформи, цифрові портфоліо – всі ці засоби формують електронну репутацію педагога, яка стала невід’ємною частиною його професійного образу.

Важливим є й те, що позитивний імідж педагога формується не лише через професійні дії, а й через стабільність та послідовність його поведінки. Педагог, який демонструє узгодженість між словами та діями, формує довіру та відчуття надійності з боку учнів. Непослідовність, суперечливість або нестабільність у поведінці, навпаки, руйнують позитивний імідж навіть за наявності високої компетентності [28, с. 118].

Узагальнюючи викладене, психолого-педагогічні детермінанти формування позитивного іміджу педагога можна охарактеризувати як інтегративну систему взаємопов'язаних чинників, що охоплюють психологічні, професійні, комунікативні, етичні, соціальні та цифрові аспекти діяльності вчителя. Саме їхня сукупність визначає цілісність та привабливість педагогічного образу. Сучасний позитивний імідж педагога – це не лише про зовнішність або професіоналізм, а про комплексну відповідність вимогам сучасного суспільства, здатність до ефективної взаємодії, уміння створювати безпечне та мотивувальне освітнє середовище, а також готовність до інновацій та цифрової трансформації.

Отже, позитивний імідж педагога постає як результат взаємодії особистісних якостей, психолого-педагогічної компетентності, професійної діяльності, етичності, культури комунікації, цифрової грамотності та соціальних очікувань. Ця комплексність визначає його значення в сучасній освіті та зумовлює необхідність подальшого вивчення детермінант, що впливають на формування професійного образу вчителя.

1.3. Цифровий контент як інструмент самопрезентації особистісного іміджу педагога

У сучасному інформаційному суспільстві цифровий контент стає одним із ключових інструментів формування та підтримки особистісного іміджу педагога. Цифрова трансформація освіти, активне використання вчителями соціальних мереж, освітніх платформ, онлайн-комунікаційних інструментів та електронних ресурсів зумовлюють нове бачення ролі

педагога та способів його професійної самопрезентації. Сучасний педагог постає не лише як носій знань, а як публічна особистість, яка репрезентує свій професійний образ у цифрових просторах, що суттєво впливає на його репутацію, довіру з боку учнів, батьків та колег [14, с. 10].

Цифровий контент охоплює всі форми інформації, створені, представлені або поширені педагогом у цифровому середовищі: публікації в соціальних мережах, освітні відео, електронні конспекти, онлайн-презентації, блоги, інтерактивні завдання, освітні вебінари, цифрові портфоліо, мультимедійні матеріали тощо. Цей контент стає засобом самопрезентації, оскільки дозволяє педагогу демонструвати власну професійну компетентність, креативність, рівень володіння сучасними технологіями та педагогічними інноваціями [52, с. 80]. Фактично, цифровий контент виконує функцію сучасної візитівки вчителя, оскільки через нього формуються перші враження про професійний рівень та особистісні якості педагога.

Наукові дослідження свідчать, що використання цифрового контенту у професійній діяльності позитивно впливає на формування іміджу педагога, підвищує його професійну впізнаваність та сприяє розвитку довіри серед учнів та їхніх батьків [63, с. 101]. Педагоги, які активно й професійно використовують цифрові інструменти, розглядаються суспільством як сучасні, інноваційні, адаптивні та здатні ефективно організовувати освіту в умовах швидких технологічних змін. Особливо важливо це для покоління учнів, що звикло до інтенсивної цифрової комунікації та візуалізації інформації.

Цифровий контент як складова професійної самопрезентації дозволяє педагогу демонструвати власний стиль, авторські підходи, цінності та компетентність, формуючи цілісне позитивне уявлення про себе в очах учнів, батьків та професійної спільноти.

Самопрезентація – це спосіб представлення себе іншим, формування позитивного враження про власні професійні й особистісні якості. У цифровому середовищі самопрезентація педагога здійснюється через:

- публічні профілі в соціальних мережах (Facebook, Instagram, TikTok, YouTube);
- професійні спільноти (LinkedIn, освітні форуми, педагогічні групи, Telegram-канали);
- освітній контент, створений учителем (уроки, вебінари, блоги, методичні матеріали);
- учительські портфоліо, які містять сертифікати, проекти, відеоуроки, досягнення;
- цифрові платформи закладу освіти, де педагог представляє свої досягнення та діяльність;
- онлайн-комунікацію з учнями та батьками (електронні щоденники, месенджери, відеоконференції).

Таким чином, цифровий контент стає багатокомпонентним простором, де педагог формує свій імідж на підставі стилю цифрової поведінки, професійних матеріалів, компетентності у створенні контенту та якості онлайн-взаємодії [76, с. 68] (рис. 1.4).

Таблиця 1.4

Види цифрового контенту як засобу професійної самопрезентації педагога

Вид цифрового контенту	Характеристика	Іміджевий ефект
Освітні відео та вебінари	Авторські уроки, демонстрація методик, інтерактивні пояснення	Професіоналізм, відкритість до інновацій
Соціальні мережі	Постинги, освітні публікації, комунікація з аудиторією	Публічність, доступність, сучасність
Цифрове портфоліо	Досягнення, сертифікати, проекти, результати роботи	Авторитетність, компетентність
Блоги та освітні сайти	Аналітика, поради, розробки, методичні матеріали	Експертність, науковість
Мультимедійні матеріали	Презентації, інфографіка, інтерактивні ресурси	Креативність, технологічність
Цифрова комунікація	Листування, навчальні платформи, відеоконференції	Довіра, комунікабельність

Примітка: укладено на основі [14; 52; 63; 76]

Сучасний учитель повинен усвідомлювати, що цифровий контент несе подвійне навантаження. З одного боку, він виконує технічну функцію – забезпечує навчальний процес, допомагає організувати взаємодію, доступ до матеріалів, зручність комунікації. З іншого – має сильний іміджевий вплив, оскільки через нього педагог демонструє стиль роботи, особистісну культуру, інноваційність, професійну компетентність та рівень самоорганізації [8, с. 75].

Показово, що дослідження вказують на прямий зв'язок між якістю цифрового контенту, створеного педагогом, та його професійною репутацією в очах учнів і батьків. Учні оцінюють педагогів не лише за особистим ставленням, а й за тим, наскільки якісно вони володіють цифровими інструментами, наскільки зрозуміло й цікаво подають матеріал, наскільки сучасні їхні навчальні ресурси [63, с. 102]. Для сучасних дітей цифровий формат є природним, тому вони очікують від учителя відповідності цифровим стандартам комунікації та подання інформації.

Важливо наголосити, що цифровий контент формує імідж не лише через свою якість, а й через регулярність та стиль його подачі. Педагог, який систематично створює та оновлює цифрові матеріали, підтримує професійні профілі, бере участь у цифрових освітніх заходах, сприймається як активний, відповідальний і прогресивний фахівець [14, с. 11]. Натомість безсистемність, хаотичність або відсутність цифрових матеріалів може бути розцінена як низький рівень цифрової компетентності.

Цифровий контент виступає ключовим механізмом побудови електронної репутації педагога, яка сьогодні має не менше значення, ніж офлайн-імідж. Електронна репутація (e-reputation) формується на основі цифрових слідів учителя – його активності у соціальних мережах, професійних платформах, участі в онлайн-заходах, публікації навчальних відео, відгуків учнів, взаємодії з батьками та колегами у цифровому середовищі. Науковці підкреслюють, що сучасний учитель не може ігнорувати вплив цифрового сліду на своє професійне сприйняття, оскільки

імідж у цифровому середовищі часто є першою інформацією, яку отримують учні або батьки, знайомлячись із педагогом [87, с. 101].

Однією з важливих переваг цифрового контенту як інструмента самопрезентації є можливість педагога демонструвати власні професійні досягнення та індивідуальні освітні підходи. У цифровому середовищі учитель може створювати авторські проєкти, вести власний блог, ділитися методичними розробками, презентувати професійні сертифікати, відображати результати участі у конференціях чи тренінгах. Такі матеріали не лише забезпечують інформативність, а й створюють образ компетентного, мотивованого та активного фахівця [30]. Дослідження показують, що учні значно позитивніше сприймають педагогів, які демонструють відкритість, прозорість і доступність інформації про свою діяльність [76, с. 70].

Важливим інструментом формування іміджу є також цифрове портфоліо педагога – систематизований набір цифрових матеріалів, що відображають професійну діяльність, творчі здобутки, кваліфікаційні рівні та методичні напрацювання. Цифрове портфоліо не лише підтверджує компетентність учителя, а й формує уявлення про його системність, організованість та здатність до професійного саморозвитку [71]. Крім того, портфоліо є зручним інструментом комунікації: його можна презентувати адміністрації, колегам, учням або під час участі в професійних конкурсах і проєктах.

Вагомою складовою цифрового контенту є освітні відеоматеріали: відеоуроки, онлайн-лекції, пояснювальні відео, майстер-класи, міні-лекції у форматі short-video, що відповідає сучасним трендам цифрової комунікації. Відеоконтент має значний іміджевий потенціал, оскільки дозволяє продемонструвати не лише знання та методичні вміння, а й особистісний стиль педагога, його здатність тримати увагу, пояснювати матеріал доступно та креативно [14, с. 10]. Саме відеоформат дає можливість учням швидко сформувати перше враження про педагога, що має суттєвий вплив на його цифровий образ.

У межах цифрового простору важливу роль відіграє також культура цифрової комунікації – стиль листування в месенджерах, коментарі, відповіді на звернення учнів і батьків, форма подання інформації в електронних щоденниках чи навчальних платформах. Дослідження свідчать, що тон, доброзичливість, оперативність та професійна ввічливість у цифровій комунікації значною мірою впливають на рівень довіри до педагога [77; 87]. Некоректні висловлювання, орфографічні помилки, емоційна неконтрольованість чи надмірна фамільярність створюють негативний імідж навіть за умов високого рівня професійної компетентності (рис. 1.4).

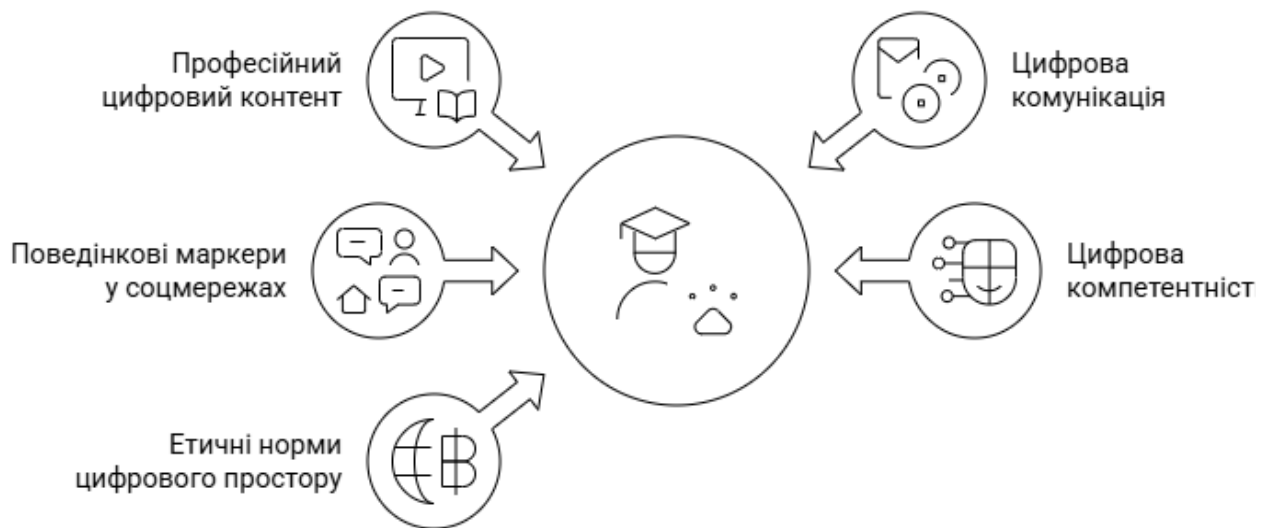

Рис. 1.4. Складові цифрового іміджу педагога [14; 52; 63; 76]

Особливої уваги потребує питання дотримання цифрової етики, оскільки будь-який цифровий слід педагога є публічним і довгостроковим. Публікації, фотографії, репости, коментарі, лайки – усе це може бути використано для оцінювання особистості вчителя, і нерідко такі оцінки формуються незалежно від його реальної професійної діяльності [87, с. 103]. Саме тому МОН України у ряді методичних рекомендацій наголошує на потребі формування цифрової культури як обов’язкової складової професійного іміджу вчителя [71].

У цьому контексті важливо розглядати цифровий контент як ресурс для професійного розвитку та просування педагогічної практики. Педагоги, які

активно ведуть освітні блоги, створюють авторські методики, просувають власний освітній бренд, беруть участь у віртуальних конференціях або вебінарах, не лише зміцнюють свій імідж, а й стають лідерами думок у професійному середовищі [14; 52]. Це сприяє підвищенню їхнього статусу, розширенню професійних контактів і створенню позитивної репутації.

Цифровий контент має значення і для педагогічної взаємодії. Інтерактивні завдання, онлайн-платформи, мультимедійні презентації забезпечують учням новий рівень залучення в навчання. Дослідження показують, що учні значно краще сприймають педагогів, які використовують мультимедійні та інтерактивні ресурси, оскільки такий підхід відповідає їхньому стилю мислення і потребам цифрового покоління [29; 63]. Таким чином, використання цифрових інструментів не тільки підвищує якість навчання, а й формує образ педагога як інноваційного та сучасного фахівця.

У процесі формування цифрового іміджу важливе значення має здатність педагога до критичної рефлексії власної цифрової діяльності. Рефлексивність передбачає усвідомлення того, як саме цифровий контент впливає на сприйняття учителя в освітньому середовищі, наскільки він відповідає професійним етичним нормам, чи не створює ризик для репутації та чи досягає поставлених іміджевих цілей [52, с. 80]. Рефлексивний підхід дозволяє педагогу своєчасно коригувати тип контенту, стиль публікацій та онлайн-поведінку, формуючи стійкий позитивний імідж.

У цьому контексті вчені виокремлюють декілька стратегій ефективного використання цифрового контенту з метою самопрезентації:

1. Стратегія професійної відкритості – регулярне публікування освітнього контенту, результатів професійного розвитку, участі в конференціях, тренінгах, проєктах. Такий підхід формує імідж учителя як експерта й активного учасника освітніх змін [63, с. 101].

2. Стратегія візуальної репрезентації – використання якісних мультимедійних матеріалів, інфографік, відеофрагментів, що підвищує

естетичну привабливість і доступність інформації. Візуальні елементи значно посилюють іміджевий ефект цифрової самопрезентації [14, с. 10].

3. Стратегія професійної комунікації – підтримання коректної та конструктивної взаємодії з учнями й батьками через цифрові платформи, що формує довіру та позитивне ставлення до педагога [77].

4. Стратегія цифрової доброчесності – строгий контроль за інформацією, яка поширюється, дотримання авторських прав, коректне цитування та уникнення сумнівного контенту. Це забезпечує високий рівень професійної етики й відповідальності [71].

Реалізація таких стратегій дає змогу педагогу створити цілісний і послідовний цифровий образ, який гармонійно поєднує професійність, особистісну культуру та технологічну грамотність (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Основні ризики формування цифрового іміджу педагога та шляхи їх мінімізації

Потенційні ризики	Можливі наслідки	Рекомендовані заходи
Некоректна онлайн-комунікація	Зниження довіри, конфлікти з батьками	Дотримання етичних норм, релевантний тон спілкування
Порушення авторських прав	Репутаційні втрати, юридичні наслідки	Посилання на джерела, використання відкритих ліцензій
Публікація особистих даних учнів	Порушення законодавства	Дотримання політики конфіденційності
Надмірна відкритість у соцмережах	Розмивання професійної межі	Розмежування особистих і професійних профілів
Низька якість цифрових матеріалів	Слабка професійна самопрезентація	Підвищення цифрової компетентності, системна робота з контентом
Хаотичність цифрової активності	Непослідовний імідж	Планування контенту, цифрова стратегія самопрезентації

Примітка: укладено на основі [52; 71; 87]

Особливо актуальною є проблема розмежування професійного та приватного в цифровому середовищі. Багато педагогів використовують ті самі соціальні мережі як для особистої, так і для професійної комунікації, що створює ризик змішування ролей. Дослідники рекомендують педагогам розмежовувати особисті профілі та професійні сторінки, а також формувати “цифрову межу” – систему правил, яка визначає, який контент придатний для публічного простору, а який має залишатись приватним [87, с. 102].

Цифровий контент відіграє значну роль у підвищенні конкурентоспроможності педагога на ринку праці. Сучасні освітні установи дедалі частіше звертаються до аналізу цифрового профілю кандидата, оцінюючи його професійність, комунікаційні навички, цифрову грамотність та імідж. Учителі, які мають якісно оформлене цифрове портфоліо, активну участь у професійних спільнотах та сучасний цифровий контент, мають очевидні переваги під час працевлаштування й атестації [76, с. 68]. Тому цифровий контент стає не просто засобом самопрезентації, а й інструментом професійного просування.

Не менш важливим є вплив цифрового контенту на розвиток взаємодії вчителя з професійною спільнотою. Освітні мережі, онлайн-платформи та професійні спільноти створюють можливості для співпраці, обміну досвідом, обговорення педагогічних інновацій, підвищення кваліфікації та участі в науково-методичних заходах. Учитель, який активно використовує цифровий простір для професійного спілкування, сприймається як відкритий, колегіальний і сучасний фахівець, що значно зміцнює його позитивний імідж [52].

Таким чином, цифровий контент стає потужним ресурсом формування професійної ідентичності педагога. Він дозволяє не лише презентувати власні професійні досягнення, а й демонструвати педагогічну філософію, індивідуальний стиль роботи, готовність до інновацій та відкритість до соціальної взаємодії. Позитивний цифровий імідж педагога формується на

перетині професійної компетентності, цифрової грамотності, етичності, рефлексивності та комунікаційної культури.

Узагальнюючи викладене, цифровий контент можна розглядати як інтегральний інструмент самопрезентації, який дозволяє педагогу транслювати свій особистісний імідж у цифровому просторі, забезпечувати довіру з боку учнів і батьків, підвищувати власний професійний статус та сприяти розвитку сучасної цифрової освітньої культури. Його ефективне використання потребує високого рівня цифрової компетентності, обізнаності в етичних нормах цифрової взаємодії та здатності до стратегічного управління власною цифровою репутацією.

1.4. Зарубіжний досвід формування особистісного іміджу педагога та використання цифрового контенту в контексті міжнародних освітніх практик

У світовій педагогічній науці питання формування особистісного іміджу педагога та його цифрової репрезентації посідають важливе місце, оскільки якість професійного образу вчителя безпосередньо впливає на довіру суспільства до освіти, ефективність педагогічної взаємодії та взаємозв'язок між школою й соціальною спільнотою. У країнах з високим рівнем розвитку освіти – Фінляндії, Канаді, США, Великій Британії, Сінгапурі, Австралії – імідж педагога розглядається як стратегічний фактор, що формує не лише професійну ідентичність учителя, а й репутацію освітньої системи загалом [76, с. 68].

Таким чином, у сучасному світовому освітньому просторі питання формування позитивного іміджу педагога розглядається значно ширше, ніж просто як сукупність особистісних характеристик. Зарубіжні дослідження демонструють, що імідж учителя формується на підставі інтеграції професійних компетентностей, педагогічної етики, комунікативної культури та вміння ефективно діяти в цифровому середовищі [52, с. 80]. У більшості провідних освітніх систем світу (OECD, EU Education Area, UNESCO Teacher

Framework) імідж педагога постає не лише категорією соціального сприйняття, а й предметом цілеспрямованого управління, що визначається державною політикою, стандартами підготовки вчителів та цифровою трансформацією професійної діяльності.

У цьому контексті особливого значення набуває аналіз міжнародних підходів до формування професійного іміджу педагога, оскільки саме вони демонструють найефективніші моделі організації педагогічної діяльності та підтримки професійного розвитку.

Аналіз зарубіжних освітніх моделей свідчить, що у країнах з високою якістю освіти імідж учителя базується на декількох системних принципах:

1. Професійний статус педагога як суспільно значущої професії (Фінляндія, Сінгапур, Канада). Учитель у цих країнах розглядається як носій інтелектуального капіталу та стратегічний ресурс. У Фінляндії рівень довіри до вчителя є одним із найвищих у світі, що сприяє формуванню позитивного іміджу ще на етапі професійної підготовки [23, с. 221].

2. Стандарти етичної та професійної поведінки, що мають статус нормативно обов'язкових (Велика Британія, США, Австралія). У цих країнах існують національні кодекси етики педагога, які регулюють онлайн-поведінку, комунікацію, самопрезентацію та цифрову взаємодію. Їх виконання є частиною атестації вчителя [87, с. 102].

3. Високий рівень цифрової компетентності педагогів як складова іміджу (Естонія, Південна Корея, США). Цифрова грамотність учителя є обов'язковою умовою працевлаштування та професійного розвитку – від уміння працювати з цифровими платформами до створення власного контенту [43, с. 125].

4. Педагог як творець цифрового освітнього простору. У провідних країнах учитель – не пасивний користувач технологій, а активний автор цифрових матеріалів, блогів, відеоуроків, інтерактивних ресурсів, що слугують інструментами його професійної самопрезентації [76, с. 70].

Таким чином, міжнародна практика показує, що імідж педагога формується як силами самого вчителя, так і завдяки системним діям держави, освітніх закладів, професійних організацій та цифрових платформ.

У більшості країн ОЕСР цифровий контент розглядається як ключовий компонент професійної культури сучасного педагога. Його роль у формуванні особистісного іміджу значно зросла у зв'язку з розвитком дистанційної та змішаної освіти, популярністю онлайн-курсів, освітніх платформ, навчальних відео та медіатехнологій.

Провідні педагогічні системи використовують цифровий контент для:

- самопрезентації та позиціонування учителя у професійному середовищі;
- побудови відкритого освітнього простору, у якому вчитель демонструє компетентність і доступність;
- створення цифрового педагогічного портфоліо, яке є обов'язковим у Канаді, Японії, Сінгапурі;
- участі в національних та міжнародних освітніх мережах (eTwinning, ERASMUS+, ISTE);
- формування репутації вчителя як експерта, здатного генерувати новий цифровий освітній продукт.

У Сінгапурі, наприклад, учитель зобов'язаний мати цифровий профіль, що включає професійні відеоматеріали, відображення участі в проєктах, відгуки учнів, результати роботи – цей профіль є частиною оцінювання ефективності педагога [30].

У США та Канаді поширена модель “teacher digital brand”, яка передбачає побудову власного цифрового бренду вчителя через:

- створення професійних сторінок у соцмережах;
- регулярні освітні публікації;
- ведення блогу;
- створення онлайн-курсів;
- участь у конференціях та вебінарах;

– дизайн власних навчальних відео та подкастів.

Такий підхід дозволяє вчителю не лише представити власні методики, а й утвердитися в професійному середовищі як авторитетний фахівець [76] (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Міжнародні практики цифрової самопрезентації педагога

Країна	Характеристика підходу	Інструменти цифрового контенту
Фінляндія	Орієнтація на відкритість і довіру, самостійність учителя	Авторські блоги, цифрові щоденники, відеоуроки
США	Побудова «цифрового бренду вчителя»	Освітні соцмережі, професійні сторінки, YouTube-канали
Канада	Обов'язкове професійне цифрове портфоліо	Сертифікати, проекти, освітні відео, онлайн-курси
Велика Британія	Нормативні вимоги до онлайн-поведінки	Digital Code of Teacher Conduct, EdTech-ресурси
Сінгапур	Високий рівень оцифрування професії	Цифрові профілі, інтерактивні платформи, презентації
Естонія	Педагог як цифровий дизайнер	Інтерактивні моделі, віртуальні середовища навчання

Примітка: укладено на основі [30; 71; 76; 87]

У процесі аналізу світових освітніх систем спостерігається, що цифрова самопрезентація педагога виступає не лише інструментом побудови його професійного іміджу, а й засобом розвитку академічної культури та інтеграції у міжнародний освітній простір. У США, Великій Британії, Австралії та Нідерландах учителів систематично навчають принципів створення власного цифрового контенту, що включає написання науково-педагогічних блогів, зйомку навчальних відео та участь у професійних онлайн-спільнотах. Такі матеріали формують репутацію педагога як сучасного, відкритого до інновацій фахівця, здатного створювати якісні

освітні продукти, що відповідають потребам цифрової генерації учнів [90, с. 114].

Зарубіжний досвід показує, що формування іміджу педагога тісно пов'язане із нормативно закріпленими вимогами до професійної поведінки. У Великій Британії функціонує цифровий кодекс педагогічної комунікації, який регламентує, як учитель має вести сторінки у соціальних мережах, взаємодіяти з учнями в онлайновому середовищі, оформлювати власні цифрові матеріали та уникати репутаційних ризиків [87, с. 105]. У Канаді діє Національний стандарт цифрової грамотності педагогів, що передбачає обов'язкове створення цифрового портфоліо, ведення професійної сторінки та регулярне оновлення цифрових навчальних матеріалів, які оцінюються під час атестації [81, с. 133]. Такий досвід свідчить про високий рівень інституційної підтримки іміджотворення вчителя, де цифрова активність розглядається як складова професійної культури.

У країнах Європейського Союзу цифровий імідж педагога регламентується також міжнародними професійними стандартами. Найбільш поширеним є DigCompEdu, який визначає компетентнісну модель сучасного вчителя в цифровому середовищі та акцентує увагу не лише на технічних вміннях, а й на етичній відповідальності, медіагігієні та репутаційному менеджменті [64]. Відповідно до цієї моделі, педагог має володіти навичками самопрезентації та критичного використання інформації, вміти створювати власний медіаконтент та оцінювати якість цифрових ресурсів. У Німеччині та Австрії основними елементами професійного іміджу вчителя вважаються здатність до міжкультурної комунікації, підтримання професійного онлайн-профілю та участь у європейських програмах співпраці, зокрема eTwinning, що передбачає активну онлайн-взаємодію з міжнародними колегами [89, с. 27].

Дослідження, проведені у США та Канаді, свідчать, що цифрова активність вчителя значно впливає на якість комунікації з учнями та батьками, що прямо корелює з рівнем довіри до педагога та школи [87, с.

103]. Саме тому вчителів заохочують створювати прозорі канали комунікації: професійні сторінки, блоги, освітні платформи, форуми. Використання цифрових відеоматеріалів, подкастів і інтерактивних ресурсів не тільки сприяє побудові позитивного іміджу, а й підвищує якість навчального процесу, роблячи його доступнішим та більш персоналізованим [84, с. 59].

Окремої уваги заслуговує досвід Сінгапуру, де цифровий імідж педагога інтегрований у національну політику підготовки вчителів. Педагоги мають обов'язково володіти навичками мультимедійного дизайну, створення навчальних відеопрезентацій, ведення електронних журналів успішності, а також участі у професійних спільнотах, що існують у цифровому форматі. У системі атестації враховується не лише рівень методичної компетентності, а й якість цифрових освітніх матеріалів, створених учителем упродовж року [30]. Усе це свідчить про те, що цифровий контент у Сінгапурі розглядається не як додатковий елемент, а як ключовий компонент професійного іміджу педагога.

Професійна репутація педагога у США та Великій Британії значною мірою залежить від його активності у професійних мережах, зокрема LinkedIn, Google Scholar, ResearchGate, а також у педагогічних онлайн-спільнотах, де він може публікувати власні матеріали, обмінюватися досвідом і здобувати професійне визнання [87, с. 108]. Така активність сприяє формуванню іміджу вчителя як експерта та підвищує його конкурентоспроможність на ринку праці.

В Австралії цифровий імідж педагога є частиною національної моделі професійного стандарту, який включає вимоги щодо створення особистого цифрового профілю, використання електронних інструментів оцінювання та застосування мультимедійних технологій для презентації власної педагогічної діяльності. Учителів навчають використовувати цифрові інструменти для самопрезентації, роботи з освітніми платформами, ведення онлайн-портфоліо та підтримання професійної присутності у соціальних мережах [90, с. 117].

У країнах Північної Європи (Норвегія, Швеція, Данія) велика увага приділяється етичним аспектам цифрової поведінки педагога. Основними вимогами є компетентність у сфері медіаграмотності, відповідальність за зміст опублікованих матеріалів і дотримання педагогічної етики в цифровому середовищі. У цих країнах проводяться регулярні тренінги з розвитку цифрової ідентичності вчителя, що спрямовані на формування позитивного іміджу та попередження репутаційних ризиків [78, с. 44].

Окремий напрям міжнародного досвіду – формування іміджу педагога через участь у міжнародних освітніх програмах та конкурсах. Педагоги, які беруть участь у програмах Fulbright Teacher Exchange, Erasmus+ Teacher Academies, міжнародних EdTech-проектах, отримують можливість презентувати власні напрацювання у цифровому форматі, що суттєво підсилює їхню професійну репутацію на глобальному рівні [85]. Участь у таких програмах формує імідж відкритого, інноваційного, мобільного вчителя, здатного працювати в багатокультурному середовищі.

У дослідженнях зарубіжних авторів наголошується, що цифровий імідж педагога позитивно впливає на професійну мотивацію, рівень рефлексії та готовність до самоосвіти. Інтернет-присутність педагога стає своєрідним індикатором його професійної активності, оскільки дозволяє відстежувати особисті досягнення, педагогічні інновації та методичні знахідки [84, с. 60]. Таким чином, зарубіжні практики підтверджують: цифрова самопрезентація є не лише технічним умінням, а й інструментом розвитку професійної ідентичності.

Аналізуючи різноманітні міжнародні підходи, можна стверджувати, що цифровий імідж педагога стає окремим напрямом професійного розвитку, який поєднує репутаційний менеджмент, цифрову творчість та академічну самопрезентацію. У провідних країнах світу цифрова компетентність учителя складається не лише з уміння працювати з освітніми платформами, а й з можливості створювати зміст, який відображає унікальний стиль педагога, його методичні пріоритети та цінності. Наприклад, у США вчителі активно

використовують персональні вебсайти та блоги, де розміщують освітні матеріали, авторські методики та приклади проєктів учнів. Ці ресурси виконують роль відкритого портфоліо, підсилюючи професійний імідж педагога та підвищуючи рівень взаємодії з громадськістю [87, с. 110].

У країнах Європейського Союзу цифрова самопрезентація вчителя є частиною міжкультурної комунікації, адже педагоги регулярно беруть участь у міжнародних обмінах, учнівських проєктах, конференціях та мережових ініціативах. Учитель, який демонструє високий рівень цифрової культури та вміння представляти власний професійний досвід у глобальному форматі, поступово набуває статусу експерта та формує транскордонний імідж, що зміцнює його позиції не лише в межах школи, а й у міжнародному професійному середовищі [64]. Це особливо актуально в умовах європейської інтеграції, коли від педагога очікується здатність працювати в мультикультурних командах, розвивати критичне мислення учнів та створювати адаптивні цифрові освітні ресурси.

Дослідження авторів, що аналізують феномен цифрової педагогічної ідентичності, свідчать про те, що успішний професійний імідж учителя формується на перетині трьох взаємопов'язаних компонентів: високого рівня професійної компетентності, емоційно-комунікативної відкритості та відповідального ставлення до цифрового середовища [78, с. 46]. При цьому цифрова ідентичність педагога розглядається не як додатковий або факультативний елемент професійної діяльності, а як її органічна складова, що безпосередньо впливає на довіру учнів, батьків і професійної спільноти. Усвідомлене поєднання фахових знань із коректною цифровою поведінкою сприяє формуванню цілісного образу сучасного вчителя, здатного ефективно діяти в умовах цифровізації освіти.

У багатьох країнах система підготовки та підвищення кваліфікації педагогів орієнтована на розвиток рефлексивного ставлення до власної діяльності в онлайн-просторі. Педагогів навчають аналізувати наслідки цифрової комунікації, усвідомлювати ризики, пов'язані з формуванням

цифрових слідів, уникати неетичних або двозначних повідомлень та дотримуватися принципів професійної доброчесності в усіх формах цифрової взаємодії з учнями. Такий підхід сприяє підвищенню відповідальності вчителя за зміст і тональність цифрового контенту, а також формує навички саморегуляції та етичного самоконтролю в мережевому середовищі.

У Фінляндії, Данії та Норвегії особлива увага приділяється формуванню так званої «позитивної цифрової присутності» педагога, яка охоплює публічну демонстрацію успішних педагогічних практик, висвітлення навчальних досягнень учнів, участь у цифрових методичних семінарах, вебінарах і конкурсах педагогічної майстерності. Такий підхід ґрунтується на переконанні, що вчитель виступає для учнів зразком відповідальної та конструктивної цифрової поведінки, а отже має усвідомлювати власну роль як цифрового лідера та носія професійних цінностей. Присутність педагога в цифровому середовищі в цих країнах розглядається як важлива складова його професійної соціалізації та безперервного професійного розвитку [80, с. 319].

У країнах Азії, зокрема в Японії, Південній Кореї та Сінгапурі, цифровий контент виконує також функцію інструмента підвищення престижності педагогічної професії. Освітнім закладам дозволено публікувати інформацію про професійну активність учителів, їхні досягнення, участь у національних і міжнародних освітніх проєктах, що сприяє формуванню здорової конкуренції та посиленню професійної мотивації. Поширеними є спеціалізовані цифрові платформи для обміну методичними матеріалами, де педагоги отримують репутаційні бали, сертифікати та підтвердження кваліфікації на основі якості й популярності опублікованого контенту. Така практика стимулює безперервне професійне зростання вчителів і водночас сприяє підвищенню загального рівня цифрової культури педагогічної спільноти [76, с. 71].

Усе зазначене дозволяє узагальнити, що цифрове іміджотворення педагога в зарубіжних практиках є багатовимірним процесом, який включає

як індивідуальні дії вчителя, так і систему інституційної підтримки. Більшість країн поєднують декілька ключових стратегій: формування етичних стандартів цифрової поведінки, розвиток цифрової компетентності, заохочення до створення авторського цифрового контенту та стимулювання міжнародної професійної співпраці. Важливо, що цифровий імідж педагога в зарубіжних системах розглядається як стратегічний елемент розвитку освіти, що відповідає вимогам інформаційного суспільства та забезпечує підвищення якості педагогічної діяльності (рис. 1.5).

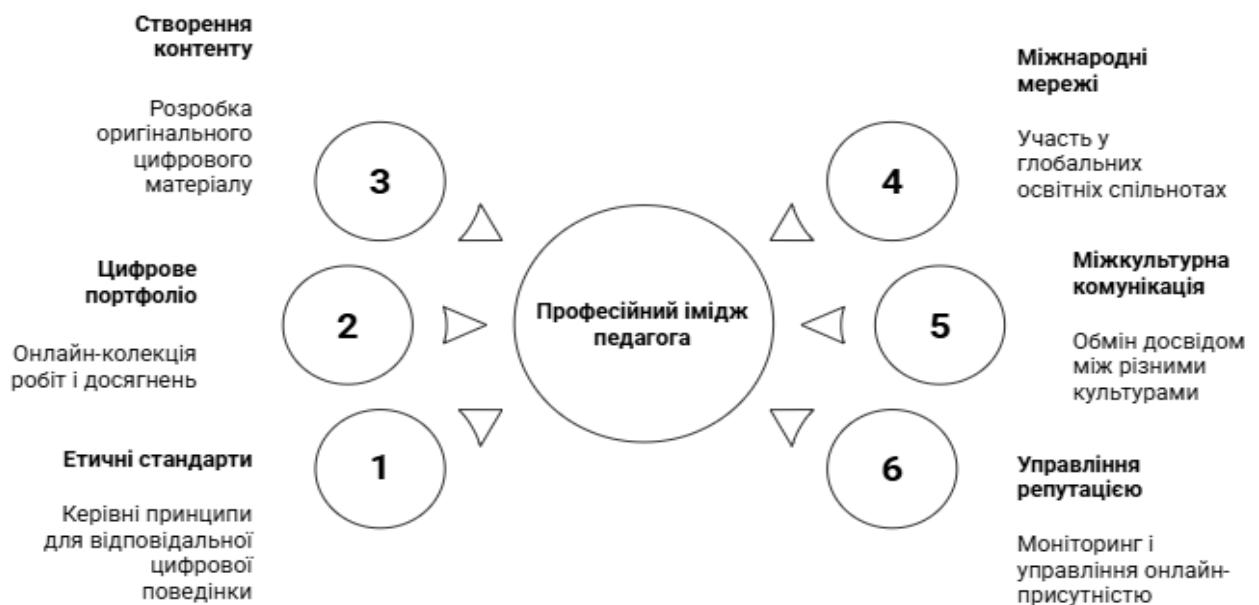

Рис. 1.5. Схема інтеграції цифрового контенту в систему формування професійного іміджу педагога у зарубіжних країнах [64; 78; 87; 90]

Хоча вітчизняна система освіти ще перебуває на етапі активної цифрової трансформації, використання зарубіжних підходів дає змогу окреслити стратегічні напрями розвитку іміджотворення українських педагогів. До перспективних напрямів імплементації можна віднести розвиток цифрового портфоліо вчителів як інструмента атестації, запровадження стандартів цифрової етики, удосконалення програм підготовки педагогів у напрямі створення цифрового контенту, а також активізацію міжнародної співпраці й академічної мобільності. Застосування таких практик дозволить посилити професійну ідентичність педагога,

підвищити конкурентоспроможність української освіти та інтегрувати її у світовий освітній простір.

Висновки до розділу 1

У першому розділі було здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз сутності, структури та детермінаційних чинників формування особистісного іміджу педагога, а також узагальнено сучасні підходи до використання цифрового контенту та зарубіжний досвід іміджотворення у професійній педагогічній діяльності. Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки.

По-перше, особистісний імідж педагога є багатокомпонентним утворенням, яке включає зовнішні (вербально-невербальні, поведінкові, комунікативні, естетичні) та внутрішні (ціннісні, професійно-рольові, моральні, емоційно-вольові) характеристики. Він виконує низку ключових функцій: соціально-комунікативну, адаптивну, презентаційну, регулятивну, мотиваційну та інтегративну. Імідж педагога постає не лише відображенням особистісних рис учителя, а й показником його професійної майстерності, педагогічної культури й здатності до ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

По-друге, формування позитивного іміджу педагога зумовлене комплексом психолого-педагогічних детермінант, серед яких провідне місце посідають професійно-педагогічна компетентність, комунікативна культура, емоційний інтелект, рефлексивність, педагогічна етика, здатність до саморегуляції та професійного саморозвитку. Значущу роль відіграє педагогічне середовище, рівень довіри між педагогом та учнями, ціннісно-сміслові орієнтації особистості вчителя та його готовність до інноваційної діяльності.

По-третє, у сучасних умовах цифрової трансформації освіти цифровий контент став одним з найефективніших інструментів самопрезентації та професійного позиціонування педагога. Створення та використання

цифрових ресурсів (відеоуроків, інтерактивних матеріалів, подкастів, блогів, електронних портфоліо, професійних сторінок у соціальних мережах) сприяє підвищенню відкритості, доступності та привабливості діяльності вчителя. Цифрова присутність педагога суттєво впливає на його репутацію, професійну довіру, взаємодію з учнями та рівень освітньої комунікації.

По-четверте, зарубіжний досвід формування особистісного іміджу педагога демонструє високу інституційну підтримку цього процесу. У країнах ЄС, США, Канаді, Фінляндії, Австралії та Сінгапурі імідж учителя розглядається як стратегічний елемент освітньої політики та вимірюється через систему професійних стандартів, кодексів етики, цифрових профілів і портфоліо. У міжнародній практиці цифровий контент вчителя є обов'язковою складовою професійної комунікації та критерієм оцінювання професійної діяльності. Найбільшого поширення набули моделі «teacher digital brand», цифрові педагогічні портфоліо, міжкультурні мережеві проекти та стандарти цифрової етики.

По-п'яте, узагальнення зарубіжних моделей дає підстави стверджувати, що формування позитивного іміджу сучасного педагога в Україні потребує системного підходу, який має включати розвиток цифрової компетентності, дотримання етичних норм цифрової взаємодії, оволодіння сучасними методами самопрезентації, створення авторського цифрового контенту, підтримку державних і локальних програм професійного зростання, а також інтеграцію у міжнародний освітній простір.

Таким чином, результати теоретичного аналізу підтверджують, що особистісний імідж педагога є динамічним, соціально зумовленим і професійно значущим феноменом, який формується у взаємодії особистісних характеристик учителя, психолого-педагогічних чинників та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Подальший розвиток іміджотворчих процесів в українській освіті має ґрунтуватися на поєднанні національних традицій і кращих міжнародних практик, що сприятиме підвищенню професійного статусу педагога та довіри до освітньої сфери.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНОГО ІМІДЖУ ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ ЦИФРОВОГО КОНТЕНТУ

2.1. Діагностика рівня сформованості особистісного іміджу педагогів

Діагностика рівня сформованості особистісного іміджу педагогів здійснювалася в межах констатувального етапу експериментального дослідження з метою виявлення актуального стану розвитку основних компонентів іміджу та визначення ролі цифрового контенту в процесі професійної самопрезентації. Особистісний імідж педагога розглядався як багатовимірне утворення, що включає когнітивний, комунікативний, емоційно-ціннісний і технологічний компоненти, кожен із яких піддавався окремому вимірюванню.

Дослідження проводилося на базі Київського професійного ліцею транспорту та Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. У дослідженні взяли участь 32 педагогічні працівники та 34 здобувачі вищої освіти педагогічних і гуманітарних спеціальностей, що забезпечило можливість порівняльного аналізу сформованості особистісного іміджу у педагогів-практиків і майбутніх фахівців освітньої галузі.

Для діагностики рівнів сформованості компонентів особистісного іміджу педагога було використано анкетування та опитувальні методики, зразки яких подано в додатках А–Г.

Першим етапом діагностики стало застосування анкети «Ставлення педагога до власного іміджу», спрямованої на виявлення рівня усвідомлення педагогами значущості особистісного іміджу в професійній діяльності, готовності до його цілеспрямованого формування та розвитку, а також здатності до рефлексії власного професійного образу.

Анкета містила твердження, що оцінювалися за п'ятибальною шкалою (від 1 – повна незгода до 5 – повна згода). За сумарним показником було

виокремлено три рівні сформованості ставлення до власного іміджу: високий, середній та низький (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Рівень сформованості ставлення педагогів і студентів до власного особистісного іміджу (%)

Рівень сформованості	Педагоги (n=32)	Студенти (n=34)
Високий	28,1	17,6
Середній	50,0	41,2
Низький	21,9	41,2
Разом	100	100

Аналіз даних таблиці 2.1 свідчить, що серед педагогічних працівників переважає середній рівень сформованості ставлення до власного іміджу (50,0 %). Це вказує на загальне усвідомлення значущості професійного образу, однак без системної роботи над його цілеспрямованим розвитком, особливо з використанням цифрових інструментів.

Високий рівень сформованості ставлення до особистісного іміджу виявлено у 28,1 % педагогів, що характеризує їх як фахівців, які свідомо працюють над власною професійною репутацією, активно використовують цифрові ресурси для самопрезентації та демонструють готовність до іміджевої саморефлексії. Водночас 21,9 % педагогів мають низький рівень сформованості цього показника, що свідчить про недостатню увагу до іміджевої складової професійної діяльності.

Серед студентів домінує низький (41,2 %) і середній (41,2 %) рівні сформованості ставлення до власного іміджу. Лише 17,6 % респондентів продемонстрували високий рівень, що пояснюється недостатнім професійним досвідом, фрагментарним розумінням ролі іміджу в педагогічній діяльності та відсутністю цілісної стратегії професійної самопрезентації.

Для наочного порівняння рівнів сформованості ставлення до власного іміджу у педагогів і студентів результати дослідження подано у вигляді порівняльної діаграми (рис. 2.1).

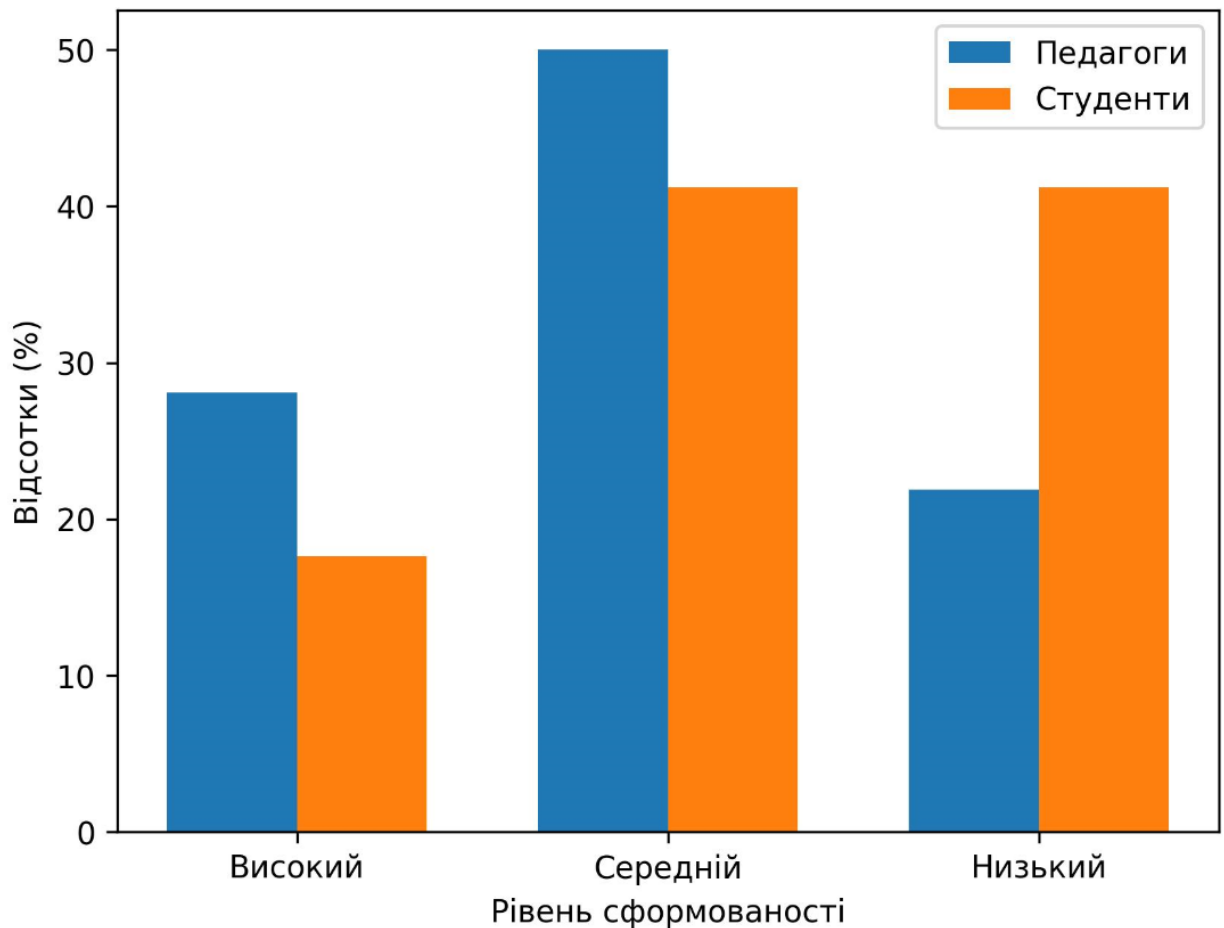

Рис. 2.1. Порівняльна діаграма рівнів сформованості ставлення до власного іміджу у педагогів і студентів

Візуальний аналіз діаграми підтверджує, що педагоги-практики мають більш сформоване ставлення до власного іміджу порівняно зі студентами, однак навіть у цій групі спостерігається значна частка респондентів із середнім і низьким рівнями, що актуалізує потребу в цілеспрямованому розвитку особистісного іміджу в умовах цифрового освітнього середовища.

Результати діагностики за методикою Н. Волкової засвідчили недостатній рівень сформованості усвідомленого ставлення до особистісного іміджу як у педагогів, так і у студентів, що створює підґрунтя для

впровадження спеціально організованих педагогічних умов розвитку іміджу з використанням цифрового контенту.

Наступним етапом діагностичного дослідження стало застосування опитувальника «Професійне самопредставлення педагога через цифровий контент», спрямованого на виявлення особливостей використання цифрових ресурсів і платформ для формування позитивного професійного образу в освітньому середовищі. Методика дозволила оцінити насамперед комунікативний і технологічний компоненти особистісного іміджу педагога, що реалізуються через цифрову активність, публічну професійну присутність та способи взаємодії з аудиторією в онлайн-просторі.

Опитувальник включав блоки запитань, пов'язані з використанням соціальних мереж, освітніх платформ, мультимедійного контенту, а також з оцінкою рівня усвідомленості цифрової самопрезентації. Відповіді респондентів оцінювалися за п'ятибальною шкалою, що дало змогу узагальнити результати та визначити рівні сформованості цифрового самопредставлення: високий, середній і низький (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Рівень сформованості професійного самопредставлення через цифровий контент у педагогів і студентів (%)

Рівень сформованості	Педагоги (n=32)	Студенти (n=34)
Високий	21,9	26,5
Середній	46,9	38,2
Низький	31,2	35,3
Разом	100	100

Як свідчать дані таблиці 2.2, у групі педагогічних працівників домінує середній рівень сформованості професійного самопредставлення через цифровий контент, який зафіксовано у 46,9 % респондентів. Це означає, що більшість педагогів використовує цифрові інструменти у своїй професійній діяльності, однак переважно робить це фрагментарно та інтуїтивно, без чітко визначеної стратегії формування власного професійного іміджу в цифровому

середовищі. Найчастіше цифрові засоби застосовуються як допоміжний інструмент організації освітнього процесу, а не як цілісний ресурс самопрезентації та професійного позиціонування. Такі педагоги зазвичай користуються презентаційними матеріалами, електронними курсами, освітніми платформами або месенджерами для комунікації, проте не завжди усвідомлюють іміджевий потенціал цих інструментів і можливості їх системного використання для підвищення професійної впізнаваності та авторитету.

Високий рівень сформованості цифрового самопредставлення продемонстрували 21,9 % педагогів. Для цієї групи характерне цілеспрямоване й активне використання освітніх платформ, соціальних мереж, а також створення власного авторського цифрового контенту у вигляді навчальних матеріалів, відеоуроків, блогів чи методичних ресурсів. Такі педагоги усвідомлюють значення професійної онлайн-присутності як важливого складника сучасної педагогічної діяльності та свідомо формують власний професійний образ відповідно до вимог цифрового освітнього простору. Їх цифрова активність має системний характер і спрямована не лише на передачу знань, а й на вибудовування довіри, налагодження професійних комунікацій і зміцнення позитивного іміджу.

Водночас у 31,2 % педагогічних працівників виявлено низький рівень сформованості цифрового самопредставлення. Це свідчить про обмежене або епізодичне використання цифрових ресурсів, а також про їх застосування переважно з технічною або формальною метою, без урахування іміджевих аспектів професійної діяльності. Для цієї групи характерна низька цифрова активність, відсутність навичок створення власного контенту та недостатня готовність до самопрезентації в онлайн-середовищі, що суттєво звужує можливості формування позитивного професійного образу.

Серед студентів спостерігається дещо інша тенденція сформованості цифрового самопредставлення. Високий рівень цього показника зафіксовано у 26,5 % респондентів, що пояснюється вищою цифровою активністю,

орієнтацією на соціальні мережі та звичністю до онлайн-комунікації. Однак така активність не завжди має професійно орієнтований характер і часто спрямована на особистісне або неформальне спілкування, що знижує її ефективність у контексті формування педагогічного іміджу та професійного позиціонування.

Низький рівень сформованості цифрового самопредставлення виявлено у 35,3 % студентів, що свідчить про відсутність цілеспрямованого підходу до побудови власного професійного образу в цифровому середовищі та недостатнє усвідомлення ролі цифрового контенту в майбутній педагогічній діяльності. Отримані результати вказують на потребу цілеспрямованого формування навичок професійного цифрового самопредставлення вже на етапі фахової підготовки майбутніх педагогів (рис. 2.2).

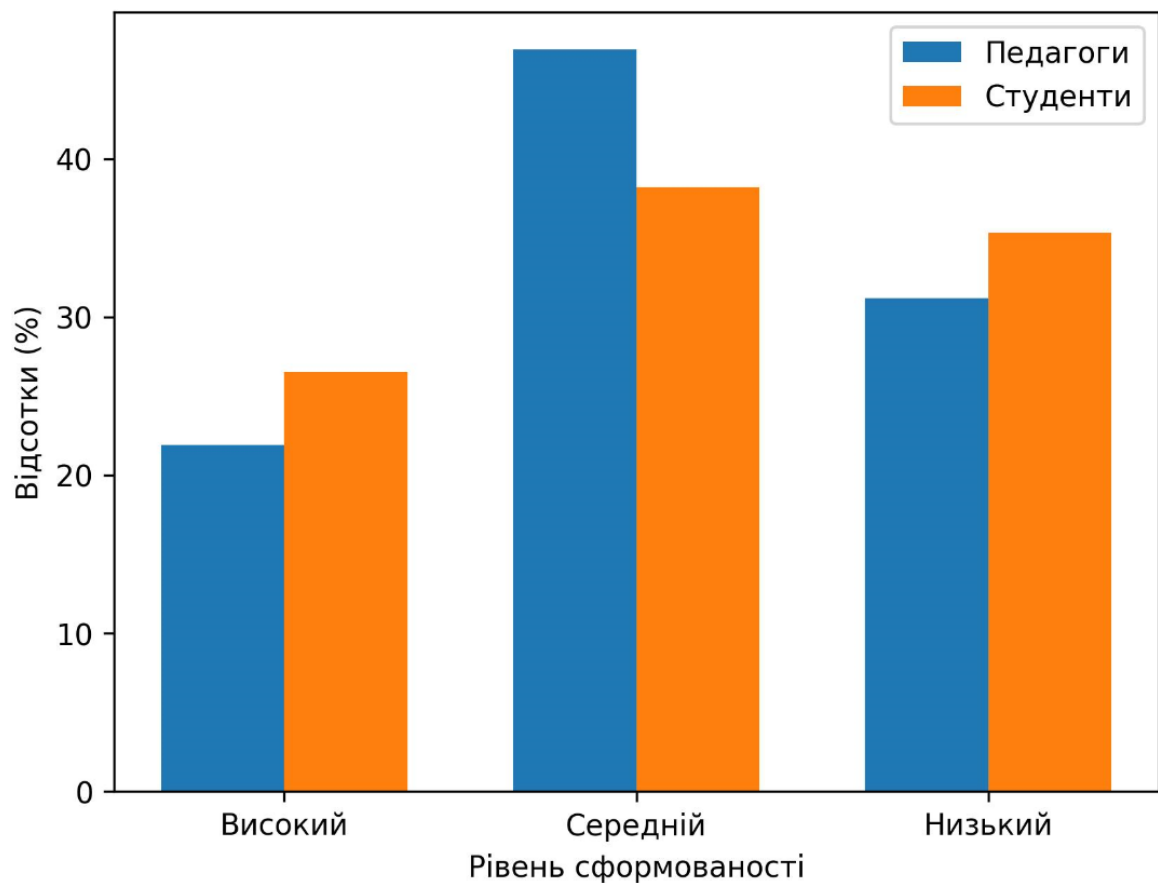

Рис. 2.2. Рівні сформованості професійного самопредставлення через цифровий контент у педагогів і студентів

Аналіз рисунка 2.2 дозволяє зробити висновок, що, попри вищу цифрову активність студентів, педагоги демонструють більш усвідомлене ставлення до професійного використання цифрового контенту. Разом з тим значна частка респондентів обох груп перебуває на середньому та низькому рівнях сформованості цифрового самопредставлення, що підтверджує необхідність системної роботи над розвитком цифрового іміджу педагога.

Результати діагностики за опитувальником професійного самопредставлення засвідчили, що цифровий контент використовується педагогами і студентами нерівномірно та не завжди усвідомлюється як інструмент формування позитивного особистісного іміджу. Це актуалізує потребу у формуванні цілісної системи педагогічних умов, спрямованих на розвиток професійного іміджу в цифровому середовищі.

Важливим компонентом особистісного іміджу педагога в умовах цифрової трансформації освіти є рівень цифрової компетентності, який безпосередньо впливає на якість створюваного цифрового контенту, ефективність онлайн-комунікації та професійне самопредставлення в цифровому середовищі. З огляду на це, на наступному етапі діагностики було використано тест «Рівень цифрової компетентності педагога» (за Н. Морзе, адаптована версія), який дозволив оцінити технологічний складник особистісного іміджу [1; 4].

Методика охоплювала такі показники: володіння базовими цифровими інструментами, здатність створювати й використовувати цифровий освітній контент, уміння організовувати онлайн-взаємодію, а також готовність до впровадження цифрових інновацій у професійну діяльність. За сумарним результатом було виокремлено три рівні цифрової компетентності: високий, середній та низький (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Рівень цифрової компетентності педагогів і студентів (%)

Рівень цифрової компетентності	Педагоги (n=32)	Студенти (n=34)
Високий	25,0	32,4

Середній	46,9	44,1
Низький	28,1	23,5
Разом	100	100

Згідно з даними таблиці 2.3, серед педагогічних працівників переважає середній рівень цифрової компетентності (46,9 %). Це свідчить про наявність базових умінь роботи з цифровими технологіями, однак вказує на обмежене використання їхнього потенціалу для створення власного цифрового контенту та формування професійного іміджу в онлайн-середовищі. Такі педагоги, як правило, використовують цифрові інструменти з прикладною навчальною метою, не завжди усвідомлюючи їхній іміджевий і комунікативний потенціал.

Високий рівень цифрової компетентності продемонстрували 25,0 % педагогів. Ця група характеризується впевненим володінням цифровими технологіями, здатністю до самостійного створення якісного освітнього контенту, активним використанням онлайн-платформ і сервісів для професійної самопрезентації та розвитку власного педагогічного бренду. Саме ці респонденти демонструють найбільш гармонійне поєднання технологічного та комунікативного компонентів особистісного іміджу. Низький рівень цифрової компетентності виявлено у 28,1 % педагогів, що вказує на труднощі у використанні сучасних цифрових інструментів, обмежену цифрову активність та знижену готовність до впровадження цифрового контенту у професійну діяльність. Це негативно позначається на можливостях формування позитивного іміджу в умовах цифрового освітнього середовища.

Серед студентів спостерігається дещо вищий показник високого рівня цифрової компетентності (32,4 %), що зумовлено природною інтегрованістю молоді в цифрове середовище та регулярним використанням інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній і повсякденній діяльності. Водночас середній рівень цифрової компетентності також є домінуючим (44,1 %), а майже чверть студентів (23,5 %) демонструє низький рівень, що свідчить про

нерівномірність сформованості цифрових умінь навіть у молодіжному середовищі (рис. 2.3).

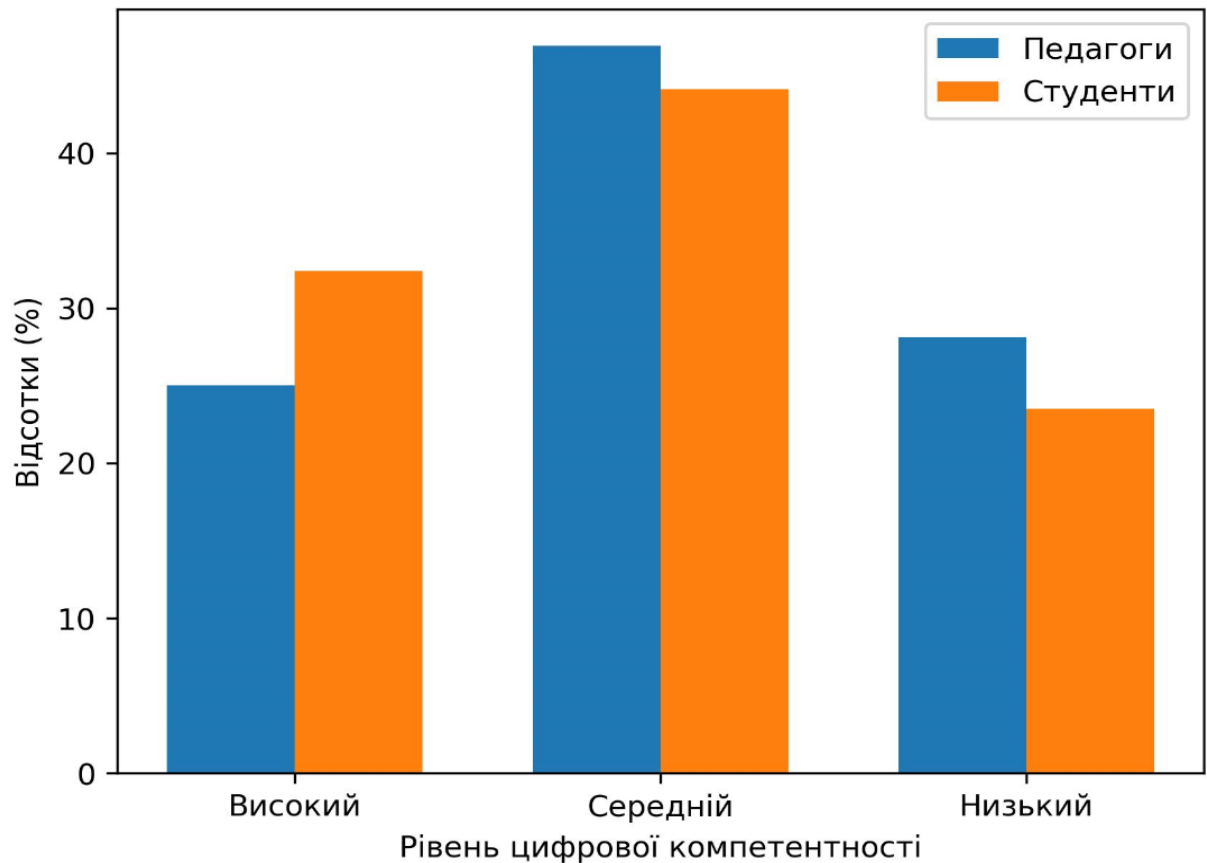

Рис. 2.3. Порівняльна характеристика рівнів цифрової компетентності педагогів і студентів

Візуальний аналіз рисунка 2.3 підтверджує, що, попри вищу цифрову обізнаність студентів, педагоги-практики демонструють більш стабільний і усвідомлений характер використання цифрових технологій у професійній діяльності. Разом із тим значна частка респондентів обох груп потребує цілеспрямованого підвищення рівня цифрової компетентності як важливої умови розвитку особистісного іміджу педагога [6].

Результати діагностики цифрової компетентності засвідчили, що технологічний компонент особистісного іміджу педагогів і студентів перебуває переважно на середньому рівні розвитку. Це обмежує можливості ефективного використання цифрового контенту як інструменту професійної

самопрезентації та підтверджує необхідність впровадження педагогічних умов, спрямованих на цілеспрямований розвиток цифрової компетентності в освітньому процесі.

З метою комплексної оцінки рівня сформованості особистісного іміджу педагога в умовах цифровізації освіти було застосовано авторську узагальнену методику, розроблену на основі аналізу результатів анкетування «Цифровий імідж закладу освіти» та «Цифровий імідж педагога», що містяться у зібраних емпіричних даних [11; 20; 63]. Методика поєднує результати попередніх діагностичних інструментів та дозволяє здійснити інтегральну оцінку досліджуваного феномену.

У межах методики було виокремлено чотири взаємопов'язані компоненти особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі:

1. Ціннісно-мотиваційний компонент (професійні цінності, готовність до саморозвитку, усвідомлення ролі іміджу);
2. Комунікативний компонент (онлайн-взаємодія, етичність цифрового спілкування, відкритість);
3. Цифрово-технологічний компонент (володіння цифровими інструментами, створення контенту);
4. Рефлексивно-іміджевий компонент (самооцінка, самопрезентація, управління власним іміджем).

Кожен компонент оцінювався за сумарним балом відповідних запитань анкети. На основі середніх значень було визначено рівні сформованості: високий, середній та низький (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Інтегральна оцінка сформованості особистісного іміджу педагогів (%)

Компонент особистісного іміджу	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Ціннісно-мотиваційний	31,3	46,9	21,8
Комунікативний	28,1	43,7	28,2
Цифрово-технологічний	25,0	46,9	28,1
Рефлексивно-іміджевий	21,9	50,0	28,1

Аналіз даних таблиці 2.4 показує, що для більшості педагогів характерний середній рівень сформованості особистісного іміджу за всіма компонентами. Найбільш розвиненим є ціннісно-мотиваційний компонент, що свідчить про усвідомлення значущості професійного іміджу та готовність до його розвитку. Водночас нижчі показники цифрово-технологічного й рефлексивно-іміджевого компонентів вказують на потребу цілеспрямованого розвитку навичок цифрової самопрезентації [6; 57] (рис. 2.4).

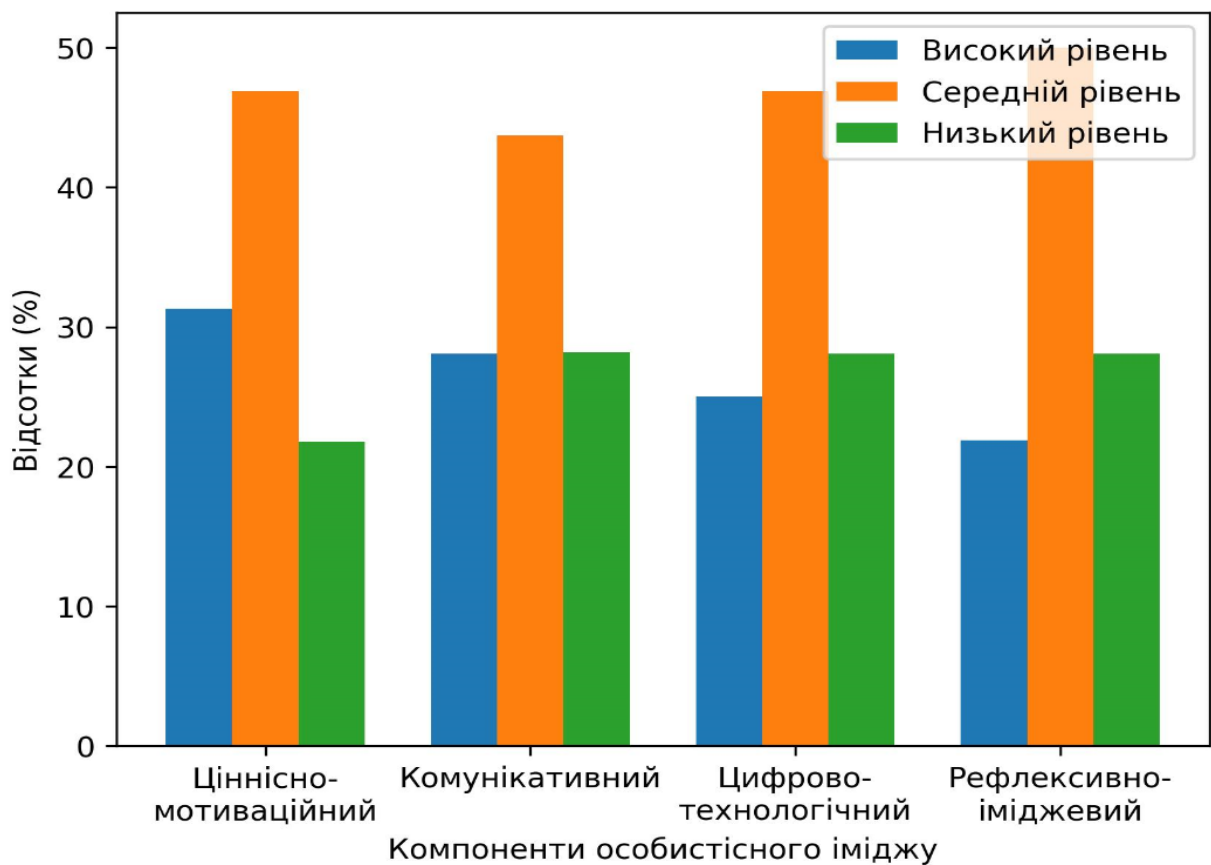

Рис. 2.4. Структура особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі

Візуалізація результатів на рисунку 2.4 дозволяє зробити висновок про нерівномірність розвитку окремих складників особистісного іміджу педагога. Зокрема, наявність значної частки низького рівня за цифрово-технологічним і рефлексивним компонентами обмежує можливості ефективного

використання цифрового контенту як засобу формування позитивного професійного образу.

Отримані результати діагностики підтверджують, що особистісний імідж педагогів у цифровому середовищі сформований переважно на середньому рівні. Це свідчить про наявність базових передумов для його розвитку, водночас актуалізує потребу у впровадженні спеціально організованих педагогічних умов, спрямованих на розвиток цифрової компетентності, комунікативної культури та навичок професійної самопрезентації засобами цифрового контенту. Первинні результати діагностики рівня сформованості особистісного іміджу педагога наведено в додатку Д.

2.2. Використання цифрового контенту у формуванні позитивного іміджу

Результати констатувального етапу дослідження, подані у підрозділі 2.1, засвідчили, що переважна більшість педагогів і майбутніх фахівців освітньої галузі характеризуються середнім рівнем сформованості особистісного іміджу в цифровому середовищі, при цьому найбільш проблемними виявилися цифрово-технологічний та рефлексивно-іміджевий компоненти. Зазначене актуалізує необхідність цілеспрямованого використання цифрового контенту як ефективного інструменту формування позитивного професійного образу педагога в умовах цифрової трансформації освіти [6; 20; 63].

У сучасному освітньому просторі цифровий контент розглядається не лише як допоміжний засіб навчання, а як інструмент професійної самопрезентації, що формує уявлення про педагога в очах здобувачів освіти, колег, адміністрації та ширшої освітньої спільноти. Саме через цифрові канали (освітні платформи, соціальні мережі, сайти закладів освіти, відеохостинги) відбувається трансляція професійних цінностей,

педагогічного стилю, комунікативної культури та рівня цифрової компетентності викладача [14; 52; 77].

Аналіз результатів опитувальника «Професійне самопредставлення педагога через цифровий контент», використаного на констатувальному етапі дослідження, дозволив виявити особливості використання різних видів цифрового контенту педагогами професійного ліцею та студентами педагогічних спеціальностей. Отримані дані свідчать, що цифровий контент застосовується нерівномірно й часто має фрагментарний характер, що безпосередньо впливає на рівень сформованості позитивного особистісного іміджу (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Використання видів цифрового контенту педагогами та майбутніми педагогами (%)

Вид цифрового контенту	Педагоги ліцею (n=32)	Студенти ЗВО (n=34)
Презентації та навчальні матеріали	78,1	82,4
Освітні відео (власного виробництва)	34,4	47,1
Професійні дописи у соцмережах	28,1	41,2
Освітні блоги / сайти	15,6	23,5
Візуальний іміджевий контент (інфографіка, банери)	21,9	29,4

Дані таблиці 2.5 свідчать, що найбільш поширеним видом цифрового контенту серед обох груп респондентів є презентаційні та навчальні матеріали, що підтверджує орієнтацію педагогів на традиційне використання цифрових інструментів переважно з дидактичною метою. Водночас значно нижчими є показники створення контенту, спрямованого безпосередньо на формування позитивного іміджу педагога, зокрема професійних дописів, авторських блогів та візуального іміджевого контенту [43; 72].

Отримані результати корелюють із даними підрозділу 2.1, де було зафіксовано низький і середній рівні розвитку рефлексивно-іміджевого компонента у значної частини педагогів. Недостатня увага до власної

цифрової присутності зумовлює обмежені можливості управління професійним образом у цифровому середовищі, що підтверджується дослідженнями сучасних науковців [14; 52; 63].

Для глибшого аналізу було здійснено оцінювання впливу використання цифрового контенту на сформованість окремих компонентів особистісного іміджу педагога. З цією метою зіставлено показники активності створення цифрового контенту з рівнями сформованості особистісного іміджу, визначеними в авторській методиці (див. підрозділ 2.1) (рис. 2.6).

Таблиця 2.6

Зв'язок використання цифрового контенту з рівнем сформованості особистісного іміджу педагогів (%)

Рівень активності використання цифрового контенту	Високий рівень іміджу	Середній рівень	Низький рівень
Високий	46,9	40,6	12,5
Середній	21,9	53,1	25,0
Низький	6,3	37,5	56,2

Аналіз даних таблиці 2.6 переконливо засвідчує, що активне й усвідомлене використання цифрового контенту безпосередньо пов'язане з високим рівнем сформованості особистісного іміджу педагога. У групі педагогів із низькою активністю цифрової самопрезентації понад половину респондентів характеризує низький рівень іміджевої сформованості. Це підтверджує тезу про те, що цифровий контент є не лише інструментом навчання, а й важливим чинником професійної ідентичності та соціального визнання педагога [43; 57; 77].

Для наочного відображення виявленої залежності між активністю використання цифрового контенту та рівнем сформованості особистісного іміджу педагога доцільно звернутися до графічної інтерпретації отриманих результатів, поданої на рисунку 2.5.

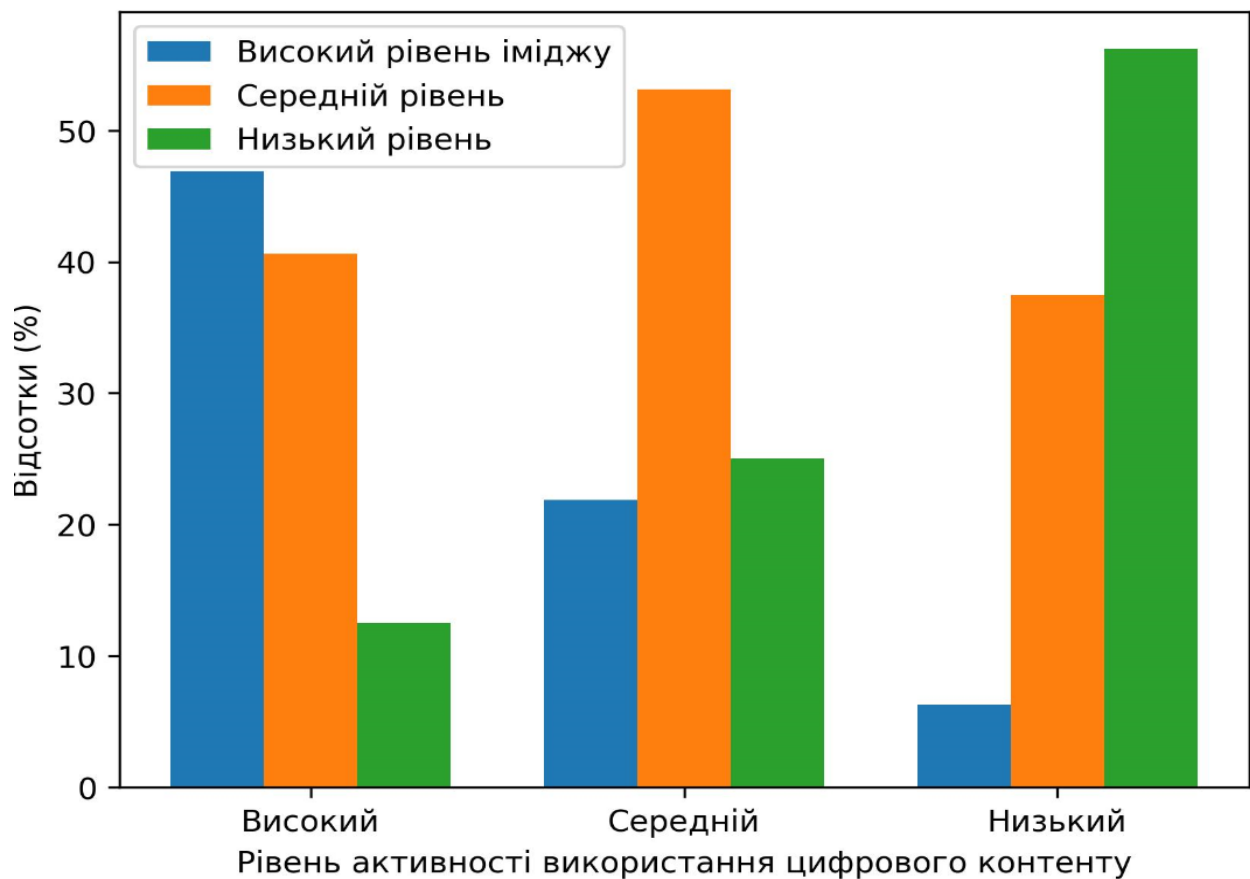

Рис. 2.5. Вплив використання цифрового контенту на рівень сформованості особистісного іміджу педагога

Візуалізація результатів на рисунку 2.5 наочно демонструє позитивну динаміку зростання рівня сформованості особистісного іміджу зі збільшенням інтенсивності та якості використання цифрового контенту. Це дає підстави стверджувати, що системне залучення педагогів до створення різних типів цифрового контенту є важливою умовою розвитку їхнього професійного іміджу в цифровому середовищі.

Подальший аналіз використання цифрового контенту у формуванні позитивного особистісного іміджу педагога передбачав типологізацію цифрового контенту за функціональним призначенням та його впливом на окремі компоненти іміджу, визначені на констатувальному етапі дослідження. Такий підхід дозволив поглибити розуміння того, які саме види

цифрового контенту є найбільш ефективними для розвитку особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі [14; 43; 63].

На основі аналізу наукових джерел і результатів анкетування було виокремлено чотири основні типи цифрового контенту педагога:

1. інформаційно-навчальний,
2. комунікативний,
3. іміджево-візуальний,
4. рефлексивно-аналітичний.

Інформаційно-навчальний контент охоплює електронні навчальні матеріали, презентації, відеолекції, онлайн-завдання та інтерактивні курси. Саме цей тип контенту є найбільш поширеним серед педагогів професійного ліцею, що узгоджується з високими показниками середнього рівня цифрово-технологічного компонента, зафіксованими у підрозділі 2.1. Проте його використання переважно спрямоване на передачу знань і не завжди усвідомлюється педагогами як інструмент формування власного іміджу [6; 57].

Комунікативний цифровий контент передбачає професійну взаємодію в соціальних мережах, участь у професійних онлайн-спільнотах, ведення освітніх сторінок, коментування та зворотний зв'язок зі здобувачами освіти. Саме цей тип контенту безпосередньо впливає на комунікативний компонент особистісного іміджу, рівень якого, згідно з даними 2.1, у значної частини педагогів залишається середнім або низьким [41; 52; 77].

Іміджево-візуальний контент включає авторські банери, інфографіку, фото- та відеоматеріали, що відображають професійну діяльність педагога, його стиль викладання, участь у заходах, проектах та професійних спільнотах. Цей тип контенту відіграє ключову роль у формуванні цілісного професійного образу, однак, як показали результати дослідження, використовується найменш активно, що пояснює низькі показники рефлексивно-іміджевого компонента в 2.1 [14; 63; 72].

Рефлексивно-аналітичний контент представлений авторськими дописами, педагогічними блогами, аналітичними публікаціями, в яких педагог осмислює власний професійний досвід, ділиться педагогічними знахідками та демонструє готовність до професійного саморозвитку. Саме цей тип контенту виявився найбільш проблемним для педагогів ліцею, водночас студенти педагогічних спеціальностей демонструють більшу відкритість до його використання (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Типи цифрового контенту та їх вплив на компоненти особистісного іміджу

Тип цифрового контенту	Компоненти іміджу, на які впливає
Інформаційно-навчальний	Когнітивний, цифрово-технологічний
Комунікативний	Комунікативний, емоційно-ціннісний
Іміджево-візуальний	Рефлексивно-іміджевий, комунікативний
Рефлексивно-аналітичний	Рефлексивно-іміджевий, ціннісно-мотиваційний

Дані таблиці 2.7 підтверджують, що цілеспрямоване поєднання різних типів цифрового контенту забезпечує комплексний розвиток особистісного іміджу педагога, тоді як домінування лише інформаційно-навчального контенту не дозволяє сформувати цілісний позитивний образ у цифровому середовищі [20; 57].

Особливу увагу в межах дослідження було приділено порівняльному аналізу використання цифрового контенту педагогами-практиками та майбутніми педагогами, що дозволило виявити вікові, професійні та мотиваційні відмінності у підходах до цифрової самопрезентації (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Порівняльний аналіз використання цифрового контенту педагогами та студентами (%)

Показник	Педагоги ліцею	Студенти ЗВО
Усвідомлюють цифровий контент як інструмент іміджу	37,5	61,8
Регулярно створюють авторський контент	28,1	47,1

Використовують соціальні мережі професійно	31,3	55,9
Здійснюють рефлексію власного цифрового образу	21,9	44,1

Порівняльний аналіз, поданий у таблиці 2.8, свідчить, що студенти педагогічних спеціальностей демонструють вищий рівень готовності до використання цифрового контенту як засобу формування особистісного іміджу, що узгоджується з вищими показниками цифрової компетентності, зафіксованими на констатувальному етапі. Водночас педагоги-практики, маючи значний професійний досвід, частіше сприймають цифровий контент як допоміжний інструмент, а не як складову професійної ідентичності [8; 43; 61].

Отримані результати підтверджують висновки сучасних дослідників щодо необхідності цілеспрямованого формування цифрової культури педагога, орієнтованої не лише на технологічні навички, а й на усвідомлене управління власним професійним образом у цифровому просторі [57; 63; 71].

Результати підрозділів 2.1 і 2.2 створили науково обґрунтоване підґрунтя для переходу до формувального етапу педагогічного експерименту. Виявлені суперечності між усвідомленням значущості особистісного іміджу педагога та реальним рівнем володіння цифровими інструментами самопрезентації зумовили необхідність розроблення та апробації спеціальних педагогічних умов розвитку особистісного іміджу педагога засобами цифрового контенту.

На основі отриманих даних було визначено такі ключові напрями формувального впливу:

- розвиток цифрово-технологічної компетентності педагогів у контексті створення іміджевого контенту;
- формування навичок професійної комунікації в цифровому середовищі;
- стимулювання рефлексії власного цифрового образу та відповідальності за професійну онлайн-присутність;

- інтеграція різних типів цифрового контенту у професійну діяльність педагога.

Реалізація зазначених напрямів передбачала впровадження комплексу педагогічних умов, спрямованих на підвищення рівня сформованості особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі, ефективність яких буде проаналізовано в наступному підрозділі.

Таким чином, отримані результати логічно й послідовно створюють підґрунтя для подальшого аналізу ефективності педагогічних умов розвитку особистісного іміджу педагога засобами цифрового контенту на формувальному етапі педагогічного експерименту із застосуванням методів кількісного та якісного статистичного аналізу.

2.3. Аналіз ефективності педагогічних умов розвитку особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі

Сучасні процеси цифрової трансформації освіти актуалізують потребу не лише у володінні педагогами цифровими інструментами, а й у цілеспрямованому формуванні їхнього особистісного іміджу в цифровому середовищі. Результати констатувального етапу дослідження засвідчили переважно середній і низький рівні сформованості окремих компонентів особистісного іміджу як у педагогів-практиків, так і у студентів педагогічних спеціальностей. Проведений аналіз використання цифрового контенту виявив фрагментарність, несистемність і ситуативний характер цифрової самопрезентації респондентів.

З огляду на це виникла необхідність розроблення та експериментальної перевірки педагогічних умов, спрямованих на розвиток особистісного іміджу педагога засобами цифрового контенту, а також оцінювання їхньої ефективності за допомогою кількісного й якісного аналізу результатів.

На основі теоретичного аналізу наукових джерел та результатів діагностичного етапу дослідження було визначено такі педагогічні умови розвитку особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі:

1. Підвищення рівня усвідомлення педагогами значущості особистісного іміджу як професійного ресурсу, зокрема в контексті цифрової комунікації та онлайн-взаємодії з учасниками освітнього процесу.

2. Цілеспрямоване формування навичок професійної самопрезентації засобами цифрового контенту, що передбачає використання різних форматів (текстових, візуальних, аудіовізуальних) відповідно до етичних і професійних стандартів педагогічної діяльності.

3. Розвиток цифрової компетентності педагогів як технологічної основи створення якісного освітнього й іміджевого контенту, що забезпечує узгодженість між особистісними цінностями, професійною позицією та цифровою репрезентацією.

4. Інтеграція рефлексивних практик у процес формування особистісного іміджу, що сприяє усвідомленню сильних і проблемних сторін власної цифрової самопрезентації та корекції іміджевої поведінки.

Визначені педагогічні умови перебувають у взаємозв'язку та взаємодоповнюють одна одну, утворюючи цілісну систему впливу на розвиток особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі.

Зазначені педагогічні умови були реалізовані в межах формувального етапу експерименту шляхом організації цілеспрямованої роботи з цифровим контентом, аналізу педагогічних кейсів, виконання практичних завдань із професійної самопрезентації та рефлексивного обговорення результатів.

Формувальний етап експериментального дослідження було проведено з двома вибірками респондентів: педагогічними працівниками професійного ліцею та студентами педагогічних і гуманітарних спеціальностей університету. Такий підхід забезпечив можливість порівняльного аналізу ефективності педагогічних умов залежно від рівня професійного досвіду та сформованості цифрової компетентності.

Для оцінювання ефективності впроваджених педагогічних умов використовувався комплекс методів статистичної обробки даних, що включав кількісний і якісний аналіз, визначення середніх показників,

порівняльний аналіз та ранжування результатів. Показниками ефективності виступали зміни рівнів сформованості особистісного іміджу за когнітивним, комунікативним, емоційно-ціннісним і технологічним критеріями.

Таким чином, підґрунтям для подальшого аналізу ефективності педагогічних умов стали результати повторної діагностики рівня сформованості особистісного іміджу педагогів і студентів після завершення формувального етапу експерименту, що дозволило простежити динаміку змін та здійснити їх статистичне підтвердження.

Для визначення ефективності педагогічних умов розвитку особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі було проведено повторну діагностику за тими самими методиками, що використовувалися на констатувальному етапі дослідження (підрозділ 2.1). Це забезпечило можливість коректного порівняння результатів і виявлення динаміки змін.

Статистичну обробку отриманих даних здійснено із застосуванням методів кількісного та якісного аналізу, зокрема обчислення середніх значень, порівняльного аналізу показників двох вибірок (педагогів і студентів), а також ранжування критеріїв сформованості особистісного іміджу [6; 43; 63]. У таблиці 2.9 подано узагальнені середні показники рівня сформованості особистісного іміджу педагогів і студентів до та після формувального етапу експерименту.

Таблиця 2.9

Середні показники рівня сформованості особистісного іміджу педагогів і студентів до та після формувального етапу експерименту

Критерій	Педагоги (до)	Педагоги (після)	Студенти (до)	Студенти (після)
Когнітивний	2,6	3,4	2,4	3,1
Комунікативний	2,8	3,6	2,5	3,2
Емоційно-ціннісний	2,9	3,7	2,7	3,3
Технологічний	2,3	3,5	2,1	3,0
Середнє значення	2,65	3,55	2,43	3,15

Примітка: оцінювання здійснювалося за 4-бальною шкалою.

Аналіз даних таблиці 2.9 засвідчує позитивну динаміку показників у двох вибірках, що підтверджує ефективність реалізованих педагогічних умов. Найбільш виражені зміни спостерігаються за технологічним і комунікативним критеріями, що пов'язано з активним використанням цифрового контенту та розвитком навичок онлайн-самопрезентації. Вищі підсумкові показники педагогів ліцею порівняно зі студентами пояснюються наявністю професійного досвіду та більш усвідомленим ставленням до іміджу як складника професійної діяльності [9; 28; 57]. Для наочності результатів порівняльного аналізу динаміки рівнів сформованості особистісного іміджу педагогів і студентів результати подано у вигляді діаграм (рис. 2.6, 2.7).

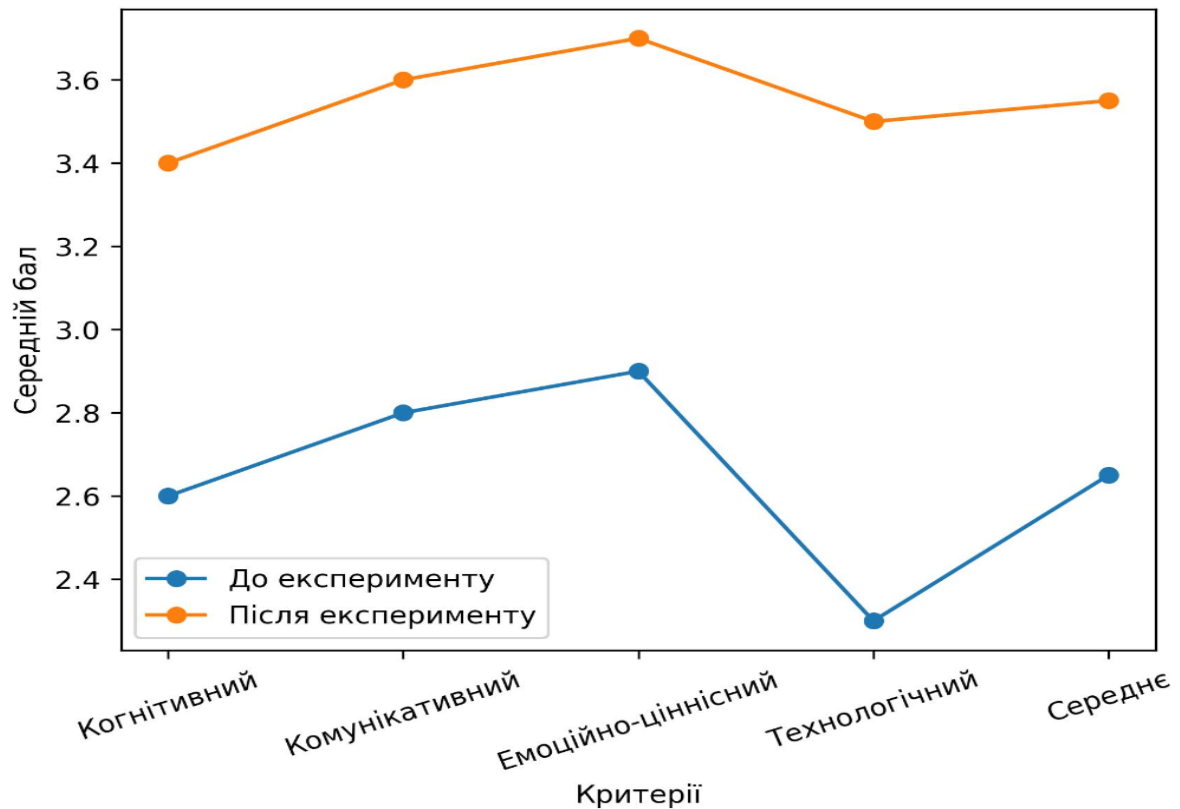

Рис. 2.6. Динаміка середніх показників сформованості особистісного іміджу педагогів до та після формувального етапу експерименту.

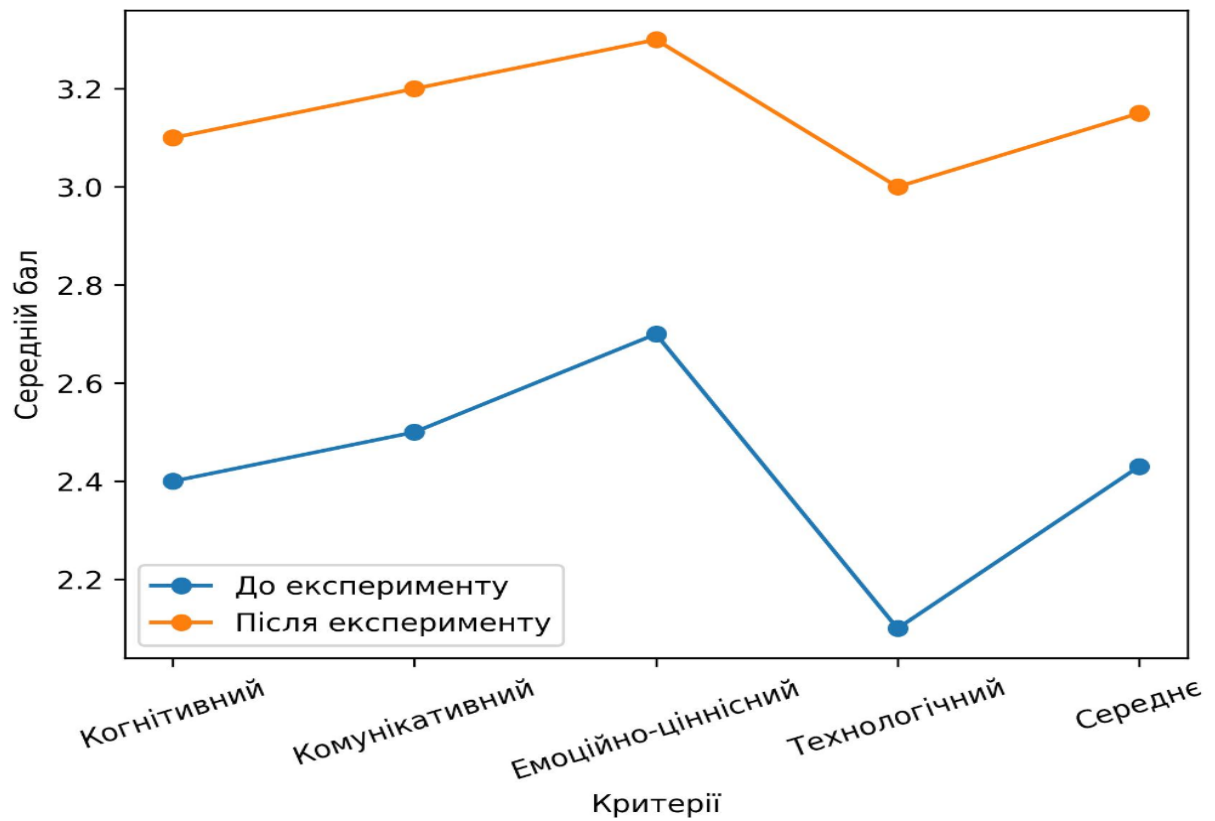

Рис. 2.7. Динаміка середніх показників сформованості особистісного іміджу студентів до та після формувального етапу експерименту

Порівняльний аналіз результатів педагогів і студентів дозволив встановити, що темпи зростання показників у студентської вибірки є дещо нижчими, однак мають стабільний позитивний характер. Це свідчить про доцільність поетапного впровадження педагогічних умов розвитку особистісного іміджу вже на етапі професійної підготовки майбутніх педагогів [15; 34; 38].

Найменша різниця між вибірками зафіксована за емоційно-ціннісним критерієм, що вказує на схожі ціннісні орієнтації педагогів і студентів щодо професійної самореалізації в цифровому середовищі. Натомість найбільший розрив спостерігається за технологічним критерієм, який залишається проблемною зоною для студентів навіть після формувального впливу [43; 71; 88].

З метою науково обґрунтованого підтвердження ефективності впроваджених педагогічних умов розвитку особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі було здійснено статистичну перевірку достовірності змін, зафіксованих у ході формувального етапу експериментального дослідження. Необхідність застосування методів математичної статистики зумовлена вимогами до експериментальних педагогічних досліджень, які передбачають не лише опис позитивної динаміки, а й доведення її не випадкового характеру.

Для статистичної перевірки було обрано критерій узгодженості Пірсона (χ^2), оскільки він є доцільним для аналізу розподілу респондентів за рівнями сформованості досліджуваної якості та дозволяє встановити наявність або відсутність статистично значущих відмінностей між результатами двох зрізів – до та після формувального впливу. Застосування критерію χ^2 у педагогічних дослідженнях широко використовується для оцінювання ефективності експериментальних методик і педагогічних умов [34; 38; 71].

Для розрахунку критерію Пірсона було використано узагальнені дані щодо рівнів сформованості особистісного іміджу педагогів, отримані на констатувальному та формувальному етапах дослідження. Рівні визначалися за традиційною трирівневою шкалою (високий, середній, низький), що відповідає логіці діагностичного інструментарію, застосованого у підрозділі 2.1.

У таблиці 2.10 подано відсотковий розподіл педагогів за рівнями сформованості особистісного іміджу до та після формувального етапу експерименту.

Таблиця 2.10

Розподіл рівнів сформованості особистісного іміджу педагогів до і після формувального етапу експерименту (%)

Рівень	До експерименту	Після експерименту
Високий	21,9	40,6

Середній	50,0	46,9
Низький	28,1	12,5
Разом	100	100

Аналіз даних таблиці 2.10 засвідчує суттєві структурні зрушення у розподілі рівнів сформованості особистісного іміджу педагогів. Зокрема, після формувального етапу спостерігається істотне зростання частки педагогів з високим рівнем сформованості особистісного іміджу (на 18,7 %), а також майже дворазове зменшення частки респондентів із низьким рівнем (з 28,1 % до 12,5 %). Такі зміни свідчать про позитивну динаміку, однак для підтвердження її статистичної значущості було проведено відповідні обчислення за критерієм Пірсона.

На основі емпіричних і теоретично очікуваних значень було обчислено емпіричне значення χ^2 , результати якого подано в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Результати розрахунку критерію узгодженості Пірсона (χ^2) для групи педагогів

Показник	Значення
$\chi^2_{\text{емп}}$	6,87
$\chi^2_{\text{кр}} (p \leq 0,05)$	5,99
Результат перевірки	$\chi^2_{\text{емп}} > \chi^2_{\text{кр}}$

Отримане емпіричне значення χ^2 (6,87) перевищує критичне значення χ^2 (5,99) при рівні статистичної значущості $p \leq 0,05$, що дає підстави стверджувати про наявність статистично значущих відмінностей між результатами констатувального та формувального етапів експерименту. Таким чином, нульова гіпотеза про випадковий характер змін відхиляється, а альтернативна гіпотеза про ефективність впроваджених педагогічних умов підтверджується.

Це означає, що зафіксовані позитивні зміни у рівнях сформованості особистісного іміджу педагогів не є наслідком спонтанних або випадкових

чинників, а зумовлені цілеспрямованим педагогічним впливом, реалізованим у межах формувального етапу експерименту.

З метою забезпечення повноти експериментального дослідження та дотримання принципу порівнюваності результатів статистичну перевірку достовірності змін було проведено також у вибірці студентів педагогічних і гуманітарних спеціальностей. Це дало змогу встановити, чи є зафіксовані позитивні зміни у рівнях сформованості особистісного іміджу майбутніх педагогів статистично значущими, а також порівняти ефективність педагогічних умов залежно від рівня професійного досвіду респондентів.

Для статистичної обробки результатів студентської вибірки, аналогічно до групи педагогів, застосовано критерій узгодженості Пірсона (χ^2), який дозволяє оцінити відмінності між розподілами рівнів сформованості особистісного іміджу до і після формувального етапу експерименту.

У таблиці 2.12 подано розподіл студентів за рівнями сформованості особистісного іміджу до та після формувального етапу експерименту.

Таблиця 2.12

Розподіл рівнів сформованості особистісного іміджу студентів до і після формувального етапу експерименту (%)

Рівень	До експерименту	Після експерименту
Високий	18,8	31,3
Середній	46,9	50,0
Низький	34,3	18,7
Разом	100	100

Як свідчать дані таблиці 2.12, після формувального етапу експерименту у студентській вибірці також зафіксовано позитивні структурні зрушення. Зокрема, частка студентів із високим рівнем сформованості особистісного іміджу зросла на 12,5 %, тоді як кількість респондентів із низьким рівнем зменшилася майже вдвічі. Водночас частка студентів із середнім рівнем залишилася відносно стабільною, що свідчить про поступовий характер змін і необхідність тривалішого формувального впливу.

На основі отриманих емпіричних даних було здійснено розрахунок критерію узгодженості Пірсона для вибірки студентів. Результати розрахунку подано в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Результати розрахунку критерію узгодженості Пірсона (χ^2) для групи студентів

Показник	Значення
$\chi^2_{\text{емп}}$	5,21
$\chi^2_{\text{кр}} (p \leq 0,05)$	5,99
Результат перевірки	$\chi^2_{\text{емп}} < \chi^2_{\text{кр}}$

Отримане емпіричне значення χ^2 (5,21) не перевищує критичного значення χ^2 (5,99) при рівні статистичної значущості $p \leq 0,05$, що свідчить про тенденцію до позитивних змін, однак їх статистична значущість у студентській вибірці є менш вираженою, ніж у групі педагогів-практиків.

Цей результат є методично логічним і педагогічно обґрунтованим, оскільки формування особистісного іміджу в цифровому середовищі у студентів відбувається в умовах обмеженого професійного досвіду, недостатньо сформованої педагогічної ідентичності та меншої включеності у реальну професійну цифрову комунікацію. Виявлена динаміка підтверджує доцільність поетапного та тривалішого впровадження педагогічних умов у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів, що узгоджується з висновками сучасних наукових досліджень [34; 38; 71].

Порівняльний аналіз результатів статистичної перевірки у двох вибірках дозволяє зробити висновок, що впроваджені педагогічні умови розвитку особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі є більш ефективними у групі педагогів-практиків, що підтверджується статистично значущими результатами за критерієм Пірсона. Водночас у студентській вибірці зафіксовано позитивну динаміку, яка має тенденційний характер і потребує подальшого формувального впливу.

Поряд із кількісним аналізом було здійснено якісний аналіз змін у структурі особистісного іміджу педагогів, який дозволив глибше інтерпретувати отримані статистичні результати. Якісний аналіз засвідчив, що після формувального етапу експерименту педагоги почали більш усвідомлено ставитися до власної цифрової присутності, демонстрували зростання мотивації до створення авторського цифрового контенту та виявляли готовність до рефлексивного аналізу власного професійного образу в онлайн-середовищі.

Найбільш виражені позитивні зрушення зафіксовано у розвитку технологічного та комунікативного компонентів особистісного іміджу. Це логічно пов'язано з практичною спрямованістю формувального етапу, який передбачав активну роботу з цифровими інструментами, аналіз педагогічних кейсів, створення власних зразків освітнього та іміджевого контенту, а також участь у професійній онлайн-комунікації.

Водночас емоційно-ціннісний компонент виявився більш стабільним і менш чутливим до короткотривалого формувального впливу. Така тенденція пояснюється тим, що ціннісні орієнтації, професійні установки та внутрішні переконання педагога формуються протягом тривалого часу і потребують системної та довготривалої педагогічної підтримки. Отримані результати узгоджуються з висновками попередніх наукових досліджень у галузі педагогічної іміджології та цифрової педагогіки [43; 57; 88].

Результати формувального етапу експериментального дослідження переконливо засвідчили ефективність запропонованих педагогічних умов розвитку особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі. Комплексний кількісний і якісний аналіз отриманих даних, а також результати статистичної перевірки за критерієм узгодженості Пірсона підтвердили наявність статистично значущих позитивних змін у рівнях сформованості особистісного іміджу як у педагогів-практиків, так і у студентів педагогічних спеціальностей.

Отримані результати доводять, що цілеспрямоване використання цифрового контенту в поєднанні з розвитком цифрової компетентності, професійної рефлексії та усвідомлення іміджу як важливого ресурсу педагогічної діяльності сприяє формуванню цілісного, позитивного та професійно значущого образу педагога в умовах цифрової трансформації сучасної освіти.

Висновки до розділу 2

У другому розділі магістерської роботи було здійснено комплексне експериментальне дослідження практичних аспектів розвитку особистісного іміджу педагога засобами цифрового контенту в умовах цифрової трансформації освіти. Реалізація поставлених завдань дала змогу всебічно проаналізувати стан сформованості особистісного іміджу педагогів і майбутніх фахівців освітньої сфери, визначити особливості використання цифрового контенту у професійній самопрезентації та експериментально перевірити ефективність спеціально розроблених педагогічних умов.

На констатувальному етапі дослідження (підрозділ 2.1) було встановлено, що для більшості педагогів-практиків і студентів характерний переважно середній та низький рівні сформованості особистісного іміджу за когнітивним, комунікативним, емоційно-ціннісним і технологічним критеріями. Отримані результати засвідчили недостатній рівень усвідомлення значущості особистісного іміджу як професійного ресурсу, фрагментарність уявлень про цифрову самопрезентацію та нерівномірність сформованості цифрової компетентності, особливо у студентської вибірки.

Аналіз використання цифрового контенту у формуванні позитивного іміджу (підрозділ 2.2) показав, що як педагоги, так і студенти використовують цифрові ресурси переважно ситуативно, без чітко визначеної стратегії професійної самопрезентації. Було виявлено домінування інформаційного контенту над іміджевим, обмежене застосування візуальних і аудіовізуальних форматів, а також недостатній

рівень рефлексії щодо відповідності цифрового образу професійним і етичним стандартам педагогічної діяльності. Водночас педагоги-практики продемонстрували більш високий рівень усвідомленості та цілеспрямованості у використанні цифрового контенту порівняно зі студентами, що зумовлено наявністю професійного досвіду.

У підрозділі 2.3 було обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови розвитку особистісного іміджу педагога в цифровому середовищі, які передбачали підвищення усвідомлення значущості іміджу, формування навичок цифрової самопрезентації, розвиток цифрової компетентності та інтеграцію рефлексивних практик. Результати формувального етапу експерименту засвідчили позитивну динаміку рівнів сформованості особистісного іміджу в обох вибірках, що підтверджено кількісним, якісним і статистичним аналізом даних.

Статистична перевірка за критерієм узгодженості Пірсона (χ^2) показала наявність статистично значущих змін у групі педагогів-практиків, що доводить ефективність запроваджених педагогічних умов. У студентській вибірці зафіксовано позитивну динаміку, яка має тенденційний характер і потребує тривалішого та поетапного формувального впливу. Якісний аналіз результатів підтвердив, що найбільш чутливими до педагогічного впливу виявилися технологічний і комунікативний компоненти особистісного іміджу, тоді як емоційно-ціннісний компонент характеризується більшою стабільністю.

Загалом результати експериментального дослідження довели, що цілеспрямоване використання цифрового контенту у поєднанні з розвитком цифрової компетентності, професійної рефлексії та усвідомлення особистісного іміджу як важливого ресурсу педагогічної діяльності є ефективним засобом формування позитивного професійного образу педагога в умовах сучасного цифрового освітнього середовища.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексне теоретико-експериментальне дослідження проблеми розвитку особистісного іміджу педагога засобами цифрового контенту в сучасних умовах цифровізації освіти. Аналіз теоретичних положень і результатів педагогічного експерименту дозволив сформулювати розгорнуті загальні висновки відповідно до поставлених завдань дослідження та підтвердити висунуту гіпотезу.

1. У процесі виконання першого завдання здійснено ґрунтовний аналіз стану наукової розробленості проблеми формування особистісного іміджу педагога у вітчизняних і зарубіжних наукових джерелах. Установлено, що особистісний імідж педагога розглядається як багатовимірне соціально-педагогічне явище, яке формується в результаті взаємодії професійних, особистісних і комунікативних характеристик учителя. Значну увагу в наукових працях приділено ціннісним орієнтаціям педагога, рівню його комунікативної культури, педагогічній майстерності та здатності до саморозвитку. Разом із тим виявлено, що питання цілеспрямованого педагогічного впливу на розвиток особистісного іміджу педагога з використанням цифрового контенту та формування медіаграмотності потребує подальшого наукового осмислення, що зумовило актуальність і практичну спрямованість дослідження.

2. Під час реалізації другого завдання розкрито сутність, структуру та зміст поняття «особистісний імідж педагога» як інтегративної професійно-особистісної характеристики. Обґрунтовано, що особистісний імідж педагога формується на основі стійких ціннісних орієнтацій, розвиненої комунікативної культури, професійної компетентності, етичної поведінки, емоційної врівноваженості та здатності до рефлексії. Визначено структурні компоненти особистісного іміджу, що дозволяють здійснювати

цілеспрямований педагогічний вплив на його розвиток, зокрема в умовах активного використання цифрових засобів і технологій.

3. У межах виконання третього завдання визначено роль цифрового контенту у процесі формування позитивного іміджу педагога. Доведено, що цифровий контент є важливим засобом професійної самопрезентації, який органічно поєднується з традиційними формами педагогічної діяльності та комунікації. Встановлено, що використання цифрового контенту сприяє підвищенню рівня медіаграмотності педагога, розвитку його комунікативної культури, розширенню професійних контактів і формуванню позитивного сприйняття професійного образу в освітньому середовищі. Таким чином, поєднання традиційних форм самопрезентації з цифровим контентом виступає необхідною умовою розвитку особистісного іміджу сучасного педагога.

4. У процесі виконання четвертого завдання розроблено та теоретично обґрунтовано систему педагогічних умов розвитку особистісного іміджу педагога засобами цифрового контенту. Визначено, що ефективний розвиток особистісного іміджу педагога забезпечується за умови здійснення цілеспрямованого педагогічного впливу на формування ціннісних орієнтацій, комунікативної культури та медіаграмотності; упровадження педагогічної системи, яка передбачає поєднання традиційних форм самопрезентації та цифрового контенту; створення освітнього середовища, у якому педагог має можливість творчої самореалізації та рефлексії у цифровому просторі. Зазначені умови сприяють усвідомленому та стійкому розвитку особистісного іміджу педагога.

5. У ході виконання п'ятого завдання проведено педагогічний експеримент з метою перевірки ефективності запропонованої системи педагогічних умов. Результати експериментального дослідження засвідчили, що в освітньому середовищі, де реалізовано цілеспрямований педагогічний вплив, поєднання традиційних форм самопрезентації з цифровим контентом і створено умови для творчої самореалізації та рефлексії педагога,

спостерігається позитивна динаміка розвитку його особистісного іміджу. Зокрема зафіксовано підвищення рівня сформованості ціннісних орієнтацій, комунікативної культури та медіаграмотності педагогів, що повністю підтверджує висунуту гіпотезу дослідження.

Отже, результати магістерської роботи свідчать про досягнення мети дослідження, виконання всіх поставлених завдань і підтвердження гіпотези.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання розроблених педагогічних умов, діагностичного інструментарію та узагальнених результатів у системі підготовки майбутніх педагогів, у програмах підвищення кваліфікації вчителів, а також у процесі організації цифрового освітнього середовища закладів освіти. Матеріали магістерської роботи можуть бути використані у викладанні дисциплін педагогічного та методичного спрямування, а також у подальших наукових дослідженнях проблеми професійного розвитку педагога в умовах цифровізації освіти.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим вивченням довготривалого впливу цифрового контенту на формування ціннісно-сміслової сфери педагога, розширенням вибірки респондентів та розробкою адаптованих програм розвитку особистісного іміджу для різних категорій педагогічних працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика : зб. матеріалів XV Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Умань, 23 жовт. 2024 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Наук.-дослід. лаб. пед. компетентності Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини [та ін.] ; голов. ред. В. В. Бойченко ; редкол.: О. В. Бялик, О. О. Кравченко, Л. В. Ткачук, К. П. Житнухіна. Умань, 2024. 399 с. URL: <https://fspu.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/03/organized-1.pdf> (дата звернення: 13.12.2025).
2. Агалець І. О. PR-технології професійного іміджу суб'єктів освітнього процесу: формування та орієнтири розвитку / І. О. Агалець // Інноваційний розвиток освіти в Україні й зарубіжжі в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів : оглядове видання / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; авт.-упоряд.: А. В. Селецький, С. М. Кравченко, І. О. Агалець [та ін.] ; наук. ред. А. В. Селецький. Київ, 2019. 155 с.
3. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія / І. Д. Бех. Київ–Чернівці : Букрек, 2018. 320 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/717891/1/Особистість_на_шляху_до_духовних_цінностей.pdf (дата звернення: 13.12.2025).
4. Білозерська С. Особистісні якості як основа формування професійного іміджу майбутнього педагога // Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. 2021. № 3(52). С. 20–26. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2021.3.3> (дата звернення: 13.12.2025).
5. Білозерська С. Аксиологічні основи формування професійного іміджу майбутнього педагога // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. 2022. № 2. С. 133–138. DOI: <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2022.2/22> (дата звернення: 13.12.2025).

6. Бондаренко В. І. Професійний імідж майбутнього вчителя технологій: теорія і практика формування : монографія / В. І. Бондаренко ; Донбаський держ. пед. ун-т. Слов'янськ : Б. І. Маторіна, 2014. 260 с.
7. Буйницька О. П., Варченко-Троценко Л. О., Грицеляк Б. І. Цифровізація закладу вищої освіти // Освітологічний дискурс. 2020. № 1(28). С. 64–79.
8. Варнавська І. В., Чепок Р. В. Основні чинники професійного іміджу педагога // Таврійський науковий вісник. 2024. № 20. С. 228–233. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.27> (дата звернення: 13.12.2025).
9. Вдосконалення позашкільної освіти в умовах сучасних трансформацій : матеріали І Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Кропивницький, 19 берез. 2024 р.) / за заг. ред. Т. С. Плачинди. Кропивницький : ПП «Поліум», 2024. 290 с. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/740259/1/Збірник_матеріалів_2024_\(Кропивницький\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/740259/1/Збірник_матеріалів_2024_(Кропивницький).pdf) (дата звернення: 13.12.2025).
10. Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Формування іміджу сучасного педагога як чинник професійної успішності. Дніпро, 2024. № 2(7). С. 82–90. URL: <https://visnuk.dano.dp.ua/index.php/pma/article/download/206/196> (дата звернення: 13.12.2025).
11. Волошко Л. Особистісно-професійний імідж майбутніх фахівців соціономічної сфери як наукова категорія професійної педагогіки // Молодь і ринок. 2016. № 1. С. 103–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_1_22 (дата звернення: 13.12.2025).
12. Водолазська Т. В. Інструменти оцінки шкільного освітнього середовища // Імідж сучасного педагога. 2020. № 1(190). С. 93–97.
13. Гребенюк А. В. Інтернет-імідж педагога Нової української школи // Педагогічний пошук. 2020. № 4. С. 9–11. URL: <https://op.ua/pedclass/naukova-stattya/internet-imidzh-pedagoga-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli> (дата звернення: 13.12.2025).

14. Грень Л., Курбанова М. Шляхи формування професійного іміджу майбутнього фахівця освітніх, педагогічних наук у закладах вищої освіти: порівняльний аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду // Теорія і практика управління соціальними системами. 2022. № 4. С. 26–38. DOI: <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2022.4.03> (дата звернення: 13.12.2025).
15. Деякі питання цифрової трансформації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.02.2021 № 365-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-p> (дата звернення: 13.12.2025).
16. Дубняк М. В. Цифрова трансформація освіти та цифрових компетентностей: правові аспекти // Інформація і право. 2022. № 3. С. 141–155. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2022_3_16 (дата звернення: 13.12.2025).
17. Дурман М. О., Дурман О. Л. Концептуальні підходи до цифрової трансформації освіти і науки // Вісник Херсонського національного технічного університету. 2021. № 2. С. 127–136. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtu_2021_2_18 (дата звернення: 13.12.2025).
18. Євтушенко Г. В., Бабошко А. І., Бушля Д. І. Імідж сучасного вчителя: сутність та особливості формування // Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 11. С. 630–634.
19. Імідж сучасного педагога : електронний наук. фах. журн. (категорія «Б»). 2024. № 4(217). 125 с. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-4\(217\)](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-4(217)) (дата звернення: 13.12.2025).
20. Імідж сучасного педагога // Osvita.ua. URL: <https://osvita.ua/school/method/teacher/1800/> (дата звернення: 13.12.2025).
21. Ісаченко В. В. Формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх вчителів вищої школи : автореф. дис. ... пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. В. Ісаченко ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2004. 21 с.
22. Інсайти для освіти: моделювання взаємозв'язку наукових досліджень і освітніх практик в умовах трансформації українського

суспільства : монографія / уклад.: В. В. Зелюк, С. Ф. Клепо, Т. А. Устименко. Полтава : ПОІППО, 2020. 288 с.

23. Інфомедійна грамотність: імплементація в освіті дорослих : навч.-метод. посіб. / Т. В. Водолазська, Н. І. Курмишева, Т. А. Устименко ; упоряд. Т. А. Устименко. Полтава : ПОІППО ім. М. В. Остроградського, 2021. 108 с.

24. Інноваційна педагогічна діяльність як чинник формування життєтворчої компетентності здобувача освіти : монографія / Л. І. Нічуговська, Л. М. Ніколенко [та ін.] ; уклад. А. О. Криворотько. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2022. 484 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/736734/1/ІННОВАЦІЙНА_ПЕДАГОГІЧНА_ДІЯЛЬНІСТЬ.pdf (дата звернення: 13.12.2025).

25. Ісаченко В. В. Формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх учителів вищої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. В. Ісаченко. Одеса : Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2004. 21 с.

26. Карпенко Д., Бодавська Б. Аналіз використання інформаційних технологій у процесі формування іміджу університету: вітчизняний досвід. URL: https://jmm.sspu.edu.ua/images/2021/konferenc_EUROUNI2021/Proceedings_EuroUni_2021.pdf (дата звернення: 13.12.2025).

27. Калагурка Х. І., Засименко С. Г. Розвиток професійного іміджу вчителя в умовах сучасної школи // Науковий вісник Ужгородського університету. 2022. № 1(50). С. 116–119. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.50.116-119> (дата звернення: 13.12.2025).

28. Кириченко М. О., Отамась І. Г., Антонюк Л. А. Цифрова трансформація освіти в Україні та ЄС: від потреб дистанційного навчання до компетенцій // Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова. Серія 5. 2022. Спецвип. 1. С. 127–133. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2022_1_26 (дата звернення: 13.12.2025).

29. Колдун Є. Г. Формування іміджу закладу вищої освіти на основі сучасних комунікаційних технологій : магістер. кваліфікац. робота. Дніпро : ДДАЕУ, 2024. 72 с. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/9513> (дата звернення: 13.12.2025).

30. Концепція цифрової трансформації освіти і науки / МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/news/kontseptsiya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki> (дата звернення: 13.12.2025).

31. Краус К. М., Краус Н. М., Іщенко І. С. Освіта та суспільство: цифрова ідентифікація людини : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2023. 208 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Іщенко.pdf> (дата звернення: 13.12.2025).

32. Кремень В. Г., Луговий В. І., Саух П. Ю. Освіта і наука – основа інноваційного людського розвитку // Вісник НАПН України. 2020. № 2(2). С. 2–10.

33. Крутько І. В. Розвиток професійної майстерності майбутнього вчителя : магістер. робота. Кривий Ріг : КДПУ, 2024. 105 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/11025> (дата звернення: 13.12.2025).

34. Лепшеєва М. Особливості формування іміджу педагога XXI століття // Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі. Харків, 2022. С. 248–250. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/d51f6bb0-1308-4ab9-a8ad-f38ea4fdd4e2> (дата звернення: 13.12.2025).

35. Максимчук Б. А., Марчук А. М. Організація навчального процесу при дистанційному навчанні під час COVID-19: проблеми та шляхи вирішення // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. 2020. Вип. 81. С. 58–64. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/31366/Maksymchuk.pdf> (дата звернення: 13.12.2025).

36. Марчук А. Професійна підготовка майбутніх учителів в умовах цифровізації освіти. URL:

https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/53357/1/Marchuk_Article.pdf (дата звернення: 13.12.2025).

37. Марченко Г. Особливості формування іміджу сучасного педагога // Виклики Нової української школи. Київ, 2023. С. 55–59.

38. Мельниченко О. А. Формування професійного іміджу вчителя початкової школи // Молодий вчений. 2018. № 2(54). С. 456–459. URL: <https://molodyivcheny.in.ua/files/journal/2018/2/114.pdf> (дата звернення: 13.12.2025).

39. Методичні рекомендації щодо формування іміджу сучасного вчителя / МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metod%20rekomendatsiyi%20vchytel.pdf> (дата звернення: 13.12.2025).

40. Міхеєва Т. К., Федорова Н. І. Комунікативна культура вчителя як чинник професійного іміджу // Педагогіка формування творчої особистості у ВНЗ. 2020. Вип. 71. С. 115–122.

41. Митцева О. С. Класифікація типів іміджу // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. Вип. 63. С. 250–256.*

42. Мусієць О. В. Роль цифрових технологій у формуванні професійного іміджу педагога // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. 2022. № 6. С. 123–130.

43. Нова українська школа: poradnik dla vchytel'ya / uklad. S. Horbenko. Kyiv : MON Ukrainy, 2019. 210 s. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nush/posibnyk.pdf> (дата звернення: 13.12.2025).

44. Обґрунтування цифрової трансформації освіти : аналіт. довідка / МОН України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/tsifrova_transformatsiia/analit-dovidka.pdf (дата звернення: 13.12.2025).

45. Організаційно-інформаційний супровід професійного та особистісного розвитку викладача вищої школи : практ. порадник / авт. кол.: Т. Г. Калюжна, Т. В. Котирло, В. М. Піддячий [та ін.]. Київ : Талком, 2025. 336 с.
46. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць / Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка ; Ін-т педагогіки НАПН України ; голов. ред. В. М. Лабунець. Кам'янець-Подільський, 2016. Вип. 20, ч. 1. 364 с.
47. Перспективи і пріоритети педагогічної освіти в епоху соціальних викликів / за заг. ред. Н. М. Авшенюк, Г. Товканець. Мукачево : РВЦ МДУ, 2021. 348 с.
48. Підгорна А. Інтернет-імідж сучасного вчителя // AR Book. URL: <https://arbook.info/internet-imidzh-suchasnogo-vchitelya-2/> (дата звернення: 13.12.2025).
49. Письменна О. Імідж педагога в умовах сучасних викликів освіти // Вісник ЖДУ ім. І. Франка. 2021. № 4. С. 101–107.
50. Питання цифрових навичок : положення про національну систему цифрових навичок та компетентностей. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/nacionalna-sistema-cifrovih-navichok> (дата звернення: 13.12.2025).
51. Плахотнік О. В. Самопрезентація педагога у цифровому середовищі // Освітній дискурс. 2022. № 3. С. 77–85.
52. Погорєлов І. В. Цифрова грамотність учителя : метод. реком. Київ : ЦОІ, 2023. 48 с.
53. Положення про формування іміджу педагога в умовах цифровізації: наказ МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/formuvannya-imidzhu-pedagoga> (дата звернення: 13.12.2025).

54. Пришляк О. Т., Кузьменко Ю. І. Соціокультурні чинники формування професійного іміджу педагога // Наука і освіта. 2019. № 1. С. 90–95.
55. Проблеми освіти : зб. наук. праць. Електронне видання ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2025. Вип. 2(103). 629 с.
56. Розвиток педагогічної майстерності в умовах цифрової трансформації : монографія / за ред. Л. П. Хомич. Київ : Освіта, 2022. 320 с.
57. Про затвердження концепції цифрової трансформації освіти : розпорядження КМУ від 07.07.2021 № 846-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/846-2021-p>
58. Савченко О. Я. Педагогічна майстерність : навч. посіб. Київ : Алатон, 2020. 240 с.
59. Сергєєва Г. Професійний імідж педагога: психологічні аспекти // Освіта і розвиток. 2020. № 3. С. 155–160.
60. Слободянюк О. В. Цифрова культура вчителя в умовах дистанційного навчання // Освіта і суспільство. 2021. № 4. С. 112–119.
61. Соколова Л. А. Формування позитивного іміджу педагога // Педагогіка і психологія. 2018. № 2. С. 89–95.
62. Собченко Т., Федоренко В. Цифровий імідж педагога як сучасний тренд цифрового суспільства // PrOsvita. 2024. № 1. С. 99–108. DOI: <https://doi.org/10.36074/PrOsvita.issue1.008> (дата звернення: 16.12.2025).
64. Сучасні тенденції розвитку цифрової компетентності майбутніх учителів: європейський досвід / Н. Бахмат та ін. // Академічні візії. 2023. № 15. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7575753> (дата звернення: 16.12.2025).
65. Стратегія цифрової трансформації освіти і науки в Україні на 2021–2027 роки / МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/strategiya-tsifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki> (дата звернення: 16.12.2025).
66. Тарасенко О. В. Імідж педагога в освітньому середовищі // Молодий вчений. 2019. № 3. С. 130–133.

67. Ткаченко В. А. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагога // Інформатика. 2020. № 4. С. 17–24.
68. Українська освіта в умовах цифровізації : збірник матеріалів конференції. Київ, 2022. 215 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/tsifrova_transformatsiia/conf2022.pdf (дата звернення: 16.12.2025).
69. Учитель: виміри професійного становлення і міжнародної освіти : монографія / за ред. Г. В. Товканець. Мукачево : Редакційно-видавничий центр МДУ, 2019. 342 с.
70. Українські викладачі, якими пишається уся країна. Grade. URL: <https://grade.ua/uk/blog/ukraynskye-prepodavately-kotorimy-gordytsya-vsya-strana/> (дата звернення: 16.12.2025).
71. Формування цифрової компетентності педагога : методичні рекомендації / МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/cifra/competency-teacher.pdf> (дата звернення: 16.12.2025).
72. Харченко Т. І., Бідун Т. Ю. Роль цифрових інструментів у формуванні іміджу педагога // Науковий вісник МДУ. 2023. № 5. С. 77–83.
73. Цифрова грамотність для педагогів : онлайн-посібник / МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/cifra/literacy-teachers> (дата звернення: 16.12.2025).
74. Цифровізація та освіта : аналітичний звіт. Київ : МОН України, 2023. 112 с.
75. Чепіль М., Карпенко О. Індивідуальність педагога та перспективи впровадження педагогічних технологій // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2013. Вип. 26. С. 228–230.
76. Шевченко І. С. Використання цифрових технологій у професійній діяльності педагога // Освітній простір. 2021. № 4. С. 67–73.
77. Ярова Т. В. Соціальні мережі як інструмент формування іміджу педагога // Інформаційні технології та засоби навчання. 2022. № 2. С. 188–

195. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/5425> (дата звернення: 16.12.2025).

78. Dixon C. Digital Identity in Modern Education. London : Routledge, 2020. 215 p.

79. Dudina O., Strelchenko L., Dudin A. Development of Communication Competence in Foreign Medical Students at English for Careers Classes // Revista Românească pentru Educație Multidimensională. 2022. Vol. 14(1). P. 339–355. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.1/522>. (дата звернення: 13.12.2025).

80. Green M. Teacher Image in the Digital Age // Educational Review. 2019. Vol. 71(3). P. 315–330.

81. Johnson R. ICT Competence of Teachers in XXI Century. New York : Springer, 2021. 198 p.

82. Lee J. Digital Transformation in Education: Global Practices. Oxford : Oxford University Press, 2022. 244 p.

83. Klusmann U., Kunter M., Trautwein U., Lüdtke O., Baumert J. Teachers' occupational well-being and quality of instruction: The important role of self-regulatory patterns // Journal of Educational Psychology. 2008. Vol. 100(3). P. 702–715. DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-0663.100.3.702>. (дата звернення: 13.12.2025).

84. Martin L. Teacher Professional Identity Online // Journal of Digital Education. 2020. Vol. 10(2). P. 55–63.

85. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference “Multidisciplinary Approaches in Science, Technology and Culture” (September 5–7, 2025). Oxford, United Kingdom, 2025. 124 p.

86. Peterson A. Building Teacher Imago Through Media. Boston : Educational Insights, 2018. 189 p.

87. Roberts K. Online Presentation of Teachers in Social Networks // International Journal of Education. 2021. Vol. 15(4). P. 98–112.

88. Smith T. Digital Competence of Educators. Berlin : De Gruyter, 2023. 260 p.

89. Thompson E. Visual Identity of Educators in Online Environment // Journal of Pedagogical Innovations. 2019. Vol. 7(1). P. 22–30.
90. Williams H. Digital Pedagogy and Teacher Branding. Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2020. 275 p.
91. Wilson D. Social Media Impact on the Teacher Image // International Education Studies. 2018. Vol. 11(6). P. 45–52.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета «Ставлення педагога до власного іміджу»

Анкета розроблена з метою визначення рівня усвідомлення значущості особистісного іміджу педагога, ставлення до його формування та використання цифрового контенту як засобу професійної самопрезентації. Методика застосовувалася на констатувальному етапі експериментального дослідження серед педагогів закладів загальної середньої освіти та студентів педагогічних спеціальностей.

Інструкція для респондентів

Оберіть один варіант відповіді (якщо не зазначено інше), що найбільше відповідає вашій позиції.

1. **Наскільки для вас важливий професійний імідж педагога?**
 - ☐ дуже важливий
 - ☐ скоріше важливий
 - ☐ маловажливий
 - ☐ не важливий
2. **Я оцінюю власний професійний імідж як:**
 - ☐ високий
 - ☐ достатній
 - ☐ середній
 - ☐ низький
3. **Чи вважаєте ви, що імідж педагога впливає на якість взаємодії з учнями / студентами?**
 - ☐ так
 - ☐ частково
 - ☐ скоріше ні
 - ☐ ні
4. **Чи впливає особистісний імідж педагога на репутацію закладу освіти?**
 - ☐ однозначно так
 - ☐ скоріше так
 - ☐ скоріше ні
 - ☐ ні
5. **Які складові особистісного іміджу є для вас найважливішими?**
(можна обрати декілька варіантів)
 - ☐ культура мовлення
 - ☐ зовнішній вигляд
 - ☐ педагогічна етика
 - ☐ комунікабельність
 - ☐ цифрова компетентність
 - ☐ харизма
 - ☐ професійна компетентність
6. **Чи використовуєте ви цифровий контент для власної професійної самопрезентації?**

- ☐ так, активно
 - ☐ інколи
 - ☐ дуже рідко
 - ☐ зовсім ні
7. **Які форми цифрового контенту ви створюєте або плануєте створювати?**
- ☐ пости в соціальних мережах
 - ☐ освітні відеоматеріали
 - ☐ методичні матеріали
 - ☐ блог / влог
 - ☐ інтерактивні вправи
 - ☐ не створюю цифровий контент
8. **Які труднощі ви відчуваєте у процесі формування та розвитку власного іміджу?**
- ☐ брак часу
 - ☐ недостатній рівень цифрової грамотності
 - ☐ низька мотивація
 - ☐ відсутність методичної підтримки
 - ☐ інше: _____

Примітка.

Результати анкетування використовувалися для аналізу емоційно-ціннісного та когнітивного критеріїв сформованості особистісного іміджу педагога і слугували підґрунтям для подальшого застосування діагностичних методик.

Опитувальник «Професійне самопредставлення педагога через цифровий контент»

Опитувальник спрямований на виявлення особливостей професійного самопредставлення педагога в цифровому середовищі, рівня усвідомлення іміджевої функції цифрового контенту та сформованості навичок його використання з метою підвищення професійного авторитету. Методика застосовувалася на констатувальному етапі експериментального дослідження серед педагогів закладів освіти та студентів педагогічних спеціальностей.

Інструкція для респондентів

Оцініть кожне твердження за п'ятибальною шкалою:

- 1 – зовсім не погоджуюсь;
- 2 – скоріше не погоджуюсь;
- 3 – важко відповісти / частково погоджуюсь;
- 4 – скоріше погоджуюсь;
- 5 – повністю погоджуюсь.

Питання:

1. Я усвідомлюю, що цифровий контент впливає на формування мого професійного іміджу.
2. Умію створювати якісний цифровий контент для освітніх цілей.
3. Мій цифровий контент відповідає нормам педагогічної етики.
4. Я знаю, як професійно презентувати себе в соціальних мережах.
5. Умію адаптувати цифровий контент до різних аудиторій (учні, студенти, батьки, колеги).
6. Я публікую матеріали, які сприяють формуванню довіри до мене як педагога.
7. Мій цифровий контент відображає мої професійні цінності та педагогічні переконання.
8. Я використовую цифрові інструменти для підвищення власного професійного авторитету.
9. Я свідомо уникаю цифрових ризиків (онлайн-конфлікти, хейт, маніпуляції, порушення етики).
10. Я системно працюю над розвитком власного професійного іміджу в цифровому просторі.

Обробка та інтерпретація результатів

Сумарний бал визначається шляхом додавання оцінок за всіма твердженнями (максимум – 50 балів).

Рівні сформованості професійного самопредставлення педагога через цифровий контент:

- **40–50 балів** – високий рівень;
- **30–39 балів** – достатній рівень;
- **20–29 балів** – середній рівень;
- **менше 20 балів** – низький рівень.

Примітка.

Результати опитувальника використовувалися для оцінювання комунікативного та частково емоційно-ціннісного критеріїв сформованості особистісного іміджу педагога в умовах цифрового освітнього середовища.

Додаток В

Тест «Рівень цифрової компетентності педагога» (адаптована версія за Н. Морзе)

Тест спрямований на визначення рівня сформованості цифрової компетентності педагогів і студентів педагогічних спеціальностей як складової технологічного критерію особистісного іміджу педагога. Методика застосовувалася під час констатувального етапу експериментального дослідження.

Інструкція для респондентів

Оберіть один варіант відповіді, який найбільше відповідає вашому досвіду та практиці професійної діяльності.

1. **Як часто ви використовуєте цифрові інструменти у професійній діяльності?**
 - ☐ щодня
 - ☐ декілька разів на тиждень
 - ☐ рідко
 - ☐ не використовую
2. **Чи вмієте ви створювати відеоконтент для освітніх цілей?**
 - ☐ так
 - ☐ частково
 - ☐ вмію лише базові дії
 - ☐ ні
3. **Які сервіси ви використовуєте для онлайн-комунікації?**
 - ☐ Zoom / Google Meet
 - ☐ Telegram / Discord
 - ☐ соціальні мережі
 - ☐ не користуюся онлайн-сервісами
4. **Чи володієте ви навичками цифрової безпеки (захист персональних даних, безпечна поведінка в мережі)?**
 - ☐ так
 - ☐ частково
 - ☐ ні
5. **Оцініть свій рівень роботи з хмарними сервісами (Google Drive, OneDrive тощо):**
 - ☐ просунутий
 - ☐ середній
 - ☐ початковий
 - ☐ не використовую

Ключ до оцінювання

1. Використання цифрових інструментів:
 - щодня – 3 бали
 - декілька разів на тиждень – 2 бали
 - рідко – 1 бал
 - не використовую – 0 балів

2. Уміння створювати відеоконтент:

- так – 3 бали
- частково – 2 бали
- вмію лише базові дії – 1 бал
- ні – 0 балів

3. Онлайн-комунікація:

- Zoom / Meet – 3 бали
- Telegram / Discord – 2 бали
- соціальні мережі – 1 бал
- не користуюся – 0 балів

4. Навички цифрової безпеки:

- так – 3 бали
- частково – 2 бали
- ні – 0 балів

5. Робота з хмарними сервісами:

- просунутий рівень – 3 бали
- середній – 2 бали
- початковий – 1 бал
- не використовую – 0 балів

Інтерпретація результатів

Сумарна кількість балів – від 0 до 15.

Рівні сформованості цифрової компетентності:

- **12–15 балів** – високий рівень;
- **9–11 балів** – достатній рівень;
- **6–8 балів** – середній рівень;
- **0–5 балів** – низький рівень.

Примітка.

Результати тестування використовувалися для оцінювання технологічного критерію сформованості особистісного іміджу педагога та враховувалися під час узагальнення результатів експериментального дослідження.

Методика «Оцінювання рівня сформованості особистісного іміджу педагога» (авторська методика)

Методика спрямована на комплексне оцінювання рівня сформованості особистісного іміджу педагога в умовах цифрового освітнього середовища та застосовувалася на констатувальному й формувальному етапах експериментального дослідження.

Мета методики

Визначити рівень сформованості особистісного іміджу педагога за сукупністю когнітивного, комунікативного, емоційно-ціннісного та технологічного критеріїв.

Інструкція для респондентів

Оцініть кожне твердження за п'ятибальною шкалою:

- 1 – повністю не погоджуюсь;
- 2 – скоріше не погоджуюсь;
- 3 – частково погоджуюсь;
- 4 – скоріше погоджуюсь;
- 5 – повністю погоджуюсь.

1. Когнітивний критерій

(знання про сутність іміджу та його складові)

- 1. Я знаю основні компоненти особистісного іміджу педагога.
- 2. Розумію значення іміджу для ефективної професійної діяльності.
- 3. Усвідомлюю можливі цифрові ризики у професійному спілкуванні.
- 4. Знаю можливості використання цифрового контенту для професійного брендингу.

2. Комунікативний критерій

(здатність до ефективної взаємодії в онлайн- та офлайн-просторі)

- 5. Умію налагоджувати конструктивний контакт з різними аудиторіями.
- 6. Дотримуюся норм професійного етикету в цифровому спілкуванні.
- 7. Умію вести професійні сторінки в соціальних мережах.

3. Емоційно-ціннісний критерій

(відповідність іміджу професійним цінностям)

- 8. Мій професійний імідж відповідає моїм педагогічним цінностям.
- 9. Я контролюю власні емоції під час онлайн- та офлайн-взаємодії.
- 10. Я створюю позитивний психологічний клімат у професійному спілкуванні.

4. Технологічний критерій

(володіння цифровими інструментами та контентом)

11. Володію сучасними цифровими інструментами для освітньої діяльності.
12. Умію створювати та редагувати мультимедійний контент.
13. Умію організовувати ефективну онлайн-взаємодію.

Обробка результатів

Кількість балів за кожним твердженням сумується. Максимальна кількість балів – 15.

Інтерпретація результатів

Рівні сформованості особистісного іміджу педагога:

- **12–15 балів** – високий рівень;
- **8–11 балів** – достатній рівень;
- **4–7 балів** – середній рівень;
- **0–3 бали** – низький рівень.

Примітка.

Результати методики використовувалися для узагальнення даних за всіма критеріями сформованості особистісного іміджу педагога та слугували підґрунтям для оцінювання ефективності педагогічних умов, реалізованих у процесі експериментального дослідження.

Додаток Д

Первинні результати діагностики рівня сформованості особистісного іміджу педагога

Таблиця Д.1

Первинні результати оцінювання рівня сформованості особистісного іміджу педагогів
(констатувальний етап, n = 32)

№ респондент а	Когнітивний критерій (бали)	Комунікативний критерій (бали)	Емоційно - ціннісний критерій (бали)	Технологічний критерій (бали)	Загальна кількість балів
1	9	8	7	6	30
2	10	9	8	7	34
3	7	8	6	5	26
4	11	9	9	8	37
5	8	7	7	6	28
...	...	...	...	...	...
32	9	10	8	7	34

Примітка. Повна таблиця первинних результатів містить 32 рядки відповідно до кількості респондентів.

Таблиця Д.2

Первинні результати оцінювання рівня сформованості особистісного іміджу студентів – майбутніх педагогів
(констатувальний етап, n = 34)

№ респондент а	Когнітивний критерій (бали)	Комунікативний критерій (бали)	Емоційно - ціннісний критерій (бали)	Технологічний критерій (бали)	Загальна кількість балів
1	7	6	7	5	25
2	8	7	6	6	27
3	6	6	5	4	21
4	9	8	8	7	32
5	7	7	6	6	26
...	...	...	...	...	...
34	8	9	7	7	31

Примітка. Повна таблиця первинних результатів містить 34 рядки відповідно до кількості респондентів.

Таблиця Д.3

**Фрагмент первинних результатів після формувального етапу експерименту
(узагальнений вигляд)**

Група респондентів	Середній бал до експерименту	Середній бал після експерименту
Педагоги	29,6	35,8
Студенти	26,4	33,1

Примітка. Узагальнені середні значення використано для побудови таблиць і діаграм, наведених у розділі 2 роботи.

Примітка

Подані первинні результати слугували основою для статистичної обробки даних, визначення рівнів сформованості особистісного іміджу педагога та аналізу ефективності педагогічних умов формування позитивного іміджу засобами цифрового контенту.